

10—15 januari

Debatter m. m.

Fredagen den 10 januari

	Sid.
Ålderspresidentens hälsningsanförande	5
Anföranden av ålderspresidenten och talmannen efter talmansvalen . .	11
Meddelande ang. sammanträdestider, m. m.	12

Måndagen den 13 januari

Talmannens anförande vid riksdagens öppnande	13
--	----

Tisdagen den 14 januari

Interpellationer av:

herr Eriksson i Bäckmora (cp) ang. upprustning av vägnätet i Gävleborgs län	16
fru Holmberg (s) ang. förbättring av kommunikationerna inom glesbygdskommuner	16
herr Wiklund i Stockholm (fp) ang. åtgärder för att tillgodose det sociala omvårdnadsbehov som de s. k. julaktionerna i vissa tätorter aktualiserat	17
herr Persson i Skänninge (s) ang. information om de ekonomiska konsekvenserna vid förtida uttag av pension, m. m.	19
herr Ahlmark (fp) ang. handelsförbindelserna med Portugal, m. m.	19
herr Hermansson (vpk) ang. politisk asyl för amerikanska desertörer och värnpliktsvägrare	21
herr Larsson i Umeå (fp) ang. viss reducering av extra skatteutjämningsbidrag till kommuner	22

Meddelande om enkla frågor av:

herr Svenning (s) ang. vanhävdslag för hyresfastigheter	24
---	----

	Sid.
herr Fridolfsson i Stockholm (m) ang. åtgärder för att förhindra skändning av nationell symbol	24
fru Hörnlund (s) ang. placeringen av kommunala medel som industri-lån	24
herr Henningsson (s) ang. medgivande av kommunalt organ vid upp-sägning av hyresavtal	24
herr Romanus (fp) ang. daghemsplatser för barn till studerande vid universitet och högskolor	24
herr Sjöholm (fp) ang. planerad förläggning av parkeringshus till sjuk-husområde	24
herr Ahlmark (fp) ang. en konferens mellan länderna vid Östersjön om gemensamma regler m. m. för tankbåtar för olja	24
herr Henningsson (s) ang. servitut för väg	24
herr Petersson i Gäddvik (m) ang. tillsättandet av överläkartjänster	24

Onsdagen den 15 januari

Interpellationer av:

herr Vigelsbo (cp) ang. förfarandet vid fastställande och utbetalning av markersättning i naturvårdsärenden	33
herr Vigelsbo (cp) ang. försvarets lagerlokaler	35
herr Bergqvist (s) ang. aktievinstbeskattningens verkningar	36
herr Börjesson i Falköping (cp) ang. statliga bidrag för restaurering av kyrkor	37
herr Andersson i Billingsfors (s) ang. postbefordran inom norra Dalsland	37

Meddelande om enkla frågor av:

herr Jönsson i Ingemarsgården (fp) ang. det särskilda stödet åt äldre arbetslösa	40
herr Jönsson i Ingemarsgården (fp) ang. åtgärder för att bereda vissa utländska läkare tjänstgöring i svensk sjukvård	40
herr Björk i Påarp (s) ang. förfarandet vid återkallande av körkort	40
herr Vigelsbo (cp) ang. järnvägsförbindelserna i regioner med tillgång till flygfält	40
herr Nilsson i Agnäs (m) ang. tidpunkten för avlämnande av proposition om det särskilda stödet för rennäringens rationalisering	40

Samtliga avgjorda ärenden**Fredagen den 10 januari**

Val av talman och vice talmän.....	11
» » sekreterare.....	12

Tisdagen den 14 januari

Val av talmanskonferens.....	15
» » kanslideputerade.....	15
» » kanslitillsättare.....	15

Onsdagen den 15 januari

Val av ledamöter i de ständiga utskotten.....	25
» » statsrevisorer med suppleanter.....	26
» » ledamöter i riksdagens lönelegation.....	27
» » ledamöter och suppleanter i riksdagens krigslegation.....	27
» » medlemmar i Nordiska rådet.....	28
» » suppleanter i de ständiga utskotten.....	29
» » suppleanter i riksdagens lönelegation.....	31
» » suppleanter i Nordiska rådet.....	31

I enlighet med § 49 regeringsformen och § 2 riksdagsordningen sammanträdde andra kammaren här i huvudstaden i den uti riksdagens hus för kammaren anordnade samlingsalen.

Fredagen den 10 januari

Kl. 11.00

§ 1

Hälsningsanförande

Sammanträdet öppnades av representanten för Stockholms stad herr ERLANDER såsom den ledamot, vilken bevisat de flesta riksdagarna, med följande ord:

Ärade kammarledamöter! I enlighet med riksdagsordningens bestämmelser har jag att hälsa er välkomna till 1969 års riksdagsarbete. Jag vill särskilt uttrycka den förhoppningen, att de många nya ledamöterna — inte mindre än 63 — skall finna arbetet i denna kammarstimulerande och meningsfullt.

Efterkrigstidens erfarenheter har lärt oss att riksdagen kan genom sina beslut skapa förutsättningar för ökad trygghet, full sysselsättning och vidgad jämlikhet för medborgarna.

Den i allt snabbare takt skeende omvandlingsprocessen i vårt samhälle ställer ständigt ökade krav på samhällsaktivitet. Vi möter en mängd problem, vilkas lösande kräver en anspänning av nationens krafter. Överläggningarna och besluten i denna riksdag kommer att avgöra huruvida denna kraftsamling kommer till stånd.

Riksdagens viktiga arbete sker mot bakgrunden av ett internationellt läge som Olof Lagercrantz sökt teckna i sina i slutet av förra året utgivna betraktelser. De ger en nästan förlamande bild av en söndersliten värld i färd med att förbereda sin egen undergång.

Det innebär föga tröst att vi upplevde liknande situationer under 1930-talet med det spanska inbördeskriget

som parallell till dagens Vietnam. Ur 1930-talets tragedier växte världskrigets katastrof fram.

Den utvecklingen får inte upprepas. Vissa skillnader mellan 1930-talet och nuet ger anledning till hopp. I all sin bräcklighet är Förenta Nationerna ett bättre fredsinstrument än det gamla Nationernas Förbund. Det ger de små folken en möjlighet att påverka utvecklingen.

En annan positiv tillgång är att medvetandet om lägets allvar är mycket mera utbreddt nu. Det finns en växande insikt om att de sociala klyftorna utgör direkta hot mot freden. Kampen mot världsnöden har blivit en angelägenhet av högsta vikt inte minst för dagens unga.

Detta engagemang är så starkt, att det tar över det lilla landets benägenhet att betrakta sig självt som maktlöst. Kanske det t. o. m. är så, att det lilla landet har lättare att minska motsättningarna inom de egna gränserna. Det pålägger oss ett speciellt ansvar.

Vår strävan att skapa möjligheter att avskaffa sociala och ekonomiska brister förutsätter att vi har en god ekonomisk ställning. Alla de nordiska länderna har kunnat glädja sig åt en snabb utveckling från fattigdom till högt utvecklade industriländer. Vi tror att en fortsatt utveckling kommer att befrämjas, om vi utnyttjar Nordens ekonomiska krafter på ett vettigt sätt genom ett vidgat ekonomiskt samarbete.

Vi vågar därför uttrycka den förhoppningen, att de nu pågående nordiska för-

handlingarna skall leda till ett lyckosamt resultat.

Detta anförande åhördes av kammarens ledamöter stående.

§ 2

Herr ordföranden tillkännagav, att han anmodat undertecknade att föra protokollet till dess sekreterare hunnit utses ävensom att kanslipersonal blivit av honom till erforderligt antal för tillfället antagen; och blev dessa åtgärder på framställd proposition av kammaren godkända.

§ 3

Upplästes följande till kammaren inkomna protokoll angående den i § 32 riksdagsordningen föreskrivna fullmaktsgranskningen:

DEPARTEMENTS PROTOKOLL 3.1.1969

Granskning av fullmakter för ledamöter av riksdagens andra kammare

Till justitiedepartementet har inkommit fullmakter för de 233 ledamöter av riksdagens andra kammare som utsetts vid allmänna val i september 1968.

Kungl. Maj:t har denna dag förordnat att granskningen av fullmakterna skall företas inför statsrådet Lennart Geijer.

Granskning av fullmakterna företas enligt § 32 riksdagsordningen.

Av fullmäktige i riksbanken är herrar Åsbrink, Wärnberg och Nilsson närvarande vid granskningen och av fullmäktige i riksgäldskontoret herrar Strand, Johansson och Östman.

Någon anmärkning framställs ej mot fullmakterna.

Protokoll över granskningen och förteckning över de granskade fullmakterna skall tillsammans med fullmakterna överlämnas till andra kammaren.

Enligt uppdrag
Margit Hirén

Den i protokollet omförmälda förteckningen var av följande lydelse:

Förteckning

över ledamöter av riksdagens andra kammare enligt fullmakter som granskats inför statsrådet Lennart Geijer den 3 januari 1969

Stockholms stad

- 1 Statsministern Tage Erlander
- 2 Ministern för utrikes ärendena
Torsten Nilsson
- 3 Riksdagsmannen Bertil Ohlin
- 4 Partiordföranden Yngve Holmberg
- 5 Riksdagsledamoten Nancy Eriksson
- 6 Statsrådet Olof Palme
- 7 Riksdagsmannen Per Ahlmark
- 8 Direktören Gösta Bohman
- 9 Statsrådet Hans Gustafsson
- 10 Riksdagsmannen Bengt Sjönell
- 11 Riksdagsmannen Hans Hagnell
- 12 Radioproducenten Kerstin Anér
- 13 Förbundsdirektören Astrid Kristensson
- 14 Sekreteraren Gertrud Blixt-Sigurdson
- 15 Riksdagsmannen Carl-Henrik Hermansson
- 16 Riksdagsmannen Oskar Lindkvist
- 17 Riksdagsmannen Daniel Wiklund
- 18 Sekreteraren Mats Hellström
- 19 Fabrikören Filip Fridolfsson
- 20 Chefredaktören Bertil Zachrisson
- 21 Departementssekreteraren Anita Gradin
- 22 Riksdagsmannen Ola Ullsten

Stockholms län landstingskommun

- 23 Direktören Essen Lindahl
- 24 Fru Anna-Lisa Lewén-Eliasson
- 25 Riksdagsledamoten Cecilia Nettelbrandt
- 26 Utbildningschefen Alf Wennerfors
- 27 Statssekreteraren Ingvar Carlsson
- 28 Riksdagsmannen Erik Grebäck
- 29 Småbrukaren Folke Trana
- 30 Riksdagsmannen Ingemar Mundebo
- 31 Byggnadsarbetaren Allan Åkerlind

- 32 Smidesmästaren Bror E. Nyström
 33 Universitetslektorn Lars Gustafsson j:r
 34 Författaren Per Olof Sundman
 35 Informationschefen Gabriel Romanus
 36 Studieombudsmannen Lennart Andersson
 37 Fru Britt Mogård
 38 Organisationssekreteraren Ivar Nordberg
 39 Kontoristen Lilly Bergander
 40 Skoldirektören Karl-Erik Strömberg
 41 Docenten Staffan Burenstam Linder

Uppsala län

- 42 Riksdagsmannen John Lundberg i Uppsala
 43 Fil. lic. Arne Gadd i Uppsala
 44 Professorn Sten Wahlund i Uppsala
 45 Överlantmätaren Erik Tobé i Uppsala
 46 Sekreteraren Birgitta Dahl i Uppsala
 47 Läroverksadjunkten Blenda Ljungberg i Uppsala

Södermanlands län

- 48 Statsrådet Svante Lundkvist
 49 Riksdagsledamoten Ingrid Ludvigsson i Torshälla
 50 Riksdagsmannen Sven Zetterström i Oxelösund
 51 Riksdagsmannen Sven Wedén i Eskilstuna
 52 Riksdagsmannen Tage Sundkvist, Baggetorps gård i Katrineholm
 53 Chefredaktören Olle Svensson i Eskilstuna
 54 Riksdagsmannen Carl Eric Hedin i Kärrboda, Nyköping

Östergötlands län

- 55 Riksdagsmannen Sven Persson i Skänninge
 56 Riksdagsledamoten Astrid Bergegren i Norrköping

- 57 Riksdagsmannen Lars Henrikson i Linköping
 58 Landstingsmannen Åke Polstam i Linköping
 59 Direktören Gunnar Ericsson i Åtvidaberg
 60 Riksdagsledamoten Karin Wetterström i Linköping
 61 Riksdagsmannen Rune Johansson i Norrköping
 62 Riksdagsmannen Oscar Franzén i Motala
 63 Landstingsmannen Erik Glimmér i Berglund, Arkösund
 64 Folkskolläraren Ingemar Leander i Grytgöl
 65 Riksdagsmannen Sigvard Rimås i Medevi

Jönköpings län

- 66 Metallarbetaren Nils Oskar Harald Almgren i Norrahammar
 67 Pastorn Sven Anton Bertil Johansson i Skärstad, Huskvarna
 68 Affärsbiträdet Iris Sylvia Amanda Ekroth i Huskvarna
 69 Direktören Carl-Wilhelm Lothigius i Gränna
 70 Chefredaktören Rickard Yngve Hamrin i Jönköping
 71 Fabrikören Karl Artur Rask i Breddaryd
 72 Lantbrukaren Sven Arne Erling Magnusson i Nennesholm, Reftele
 73 Redaktören Åke Erik Georg Gustavsson i Nässjö
 74 Förbundsordföranden Anders Per-Arne Björck i Nässjö

Kronobergs län

- 75 Statsrådet Rune B. Johansson
 76 Riksdagsmannen Rune Gustavsson i Alvesta
 77 Riksdagsmannen Bengt Fagerlund i Kosta
 78 Bruksdisponenten Erik Hovhammar i Lindshammar
 79 Riksdagsmannen Bertil Johansson i Holstorp, Växjö

- Kalmar län*
- 80 Riksdagsmannen Stig Alemyr i Vimmerby
- 81 Ombudsmannen Bernt Nilsson i Kalmar
- 82 Riksdagsmannen Anders Dahlgren i Bäckaskog, Valdemarsvik
- 83 Riksdagsmannen Eric Krönmark i Södra Vi
- 84 Riksdagsmannen Eric W. Johanson i Västervik
- 85 Riksdagsmannen Fritz Börjesson i Isgärde, Färjestaden
- 86 Lotsen Birger Rosqvist i Oskarshamn
- Gotlands län*
- 87 Riksdagsmannen Torsten Gustafsson i Skogs, Stenkyrka
- 88 Riksdagsmannen Bengt Arweson i Gothem
- 89 Riksdagsmannen Nils Franzén i Anglarve, Träkumla
- Blekinge län*
- 90 Riksdagsmannen Eric Karlsson i Olofström
- 91 Riksdagsledamoten Thyra Löfqvist i Mörrum
- 92 Landstingsmannen Hans Wachtmeister i Wambåsa
- 93 Riksdagsmannen Nils Fridolfsson i Rödeby
- 94 Riksdagsmannen Claes Elmstedt i Hultha, Ronneby
- Kristianstads län*
- 95 Riksdagsmannen Gunnar Engkvist i Bjärnum
- 96 Riksdagsmannen Einar Larsson i Borrby
- 97 Riksdagsmannen Erik Johansson i Simrishamn
- 98 Riksdagsmannen Jöns Nilsson i Bästekille
- 99 Riksdagsmannen Arvid Nilsson i Lönsboda
- 100 Riksdagsmannen Gusti Gustavsson i Ängelholm
- 101 Riksdagsledamoten Anna-Lisa Nilsson i Hammarslund
- 102 Riksdagsmannen Börje Nilsson i Kristianstad
- Malmö, Hälsingborgs, Landskrona och Lunds städer*
- 103 Riksdagsmannen Erik Adamsson i Malmö
- 104 Riksdagsmannen Carl Göran Regnell i Lund
- 105 Riksdagsmannen Einar Henningsson i Hälsingborg
- 106 Riksdagsmannen Eric Svenning i Malmö
- 107 Riksdagsmannen Märten Werner i Malmö
- 108 Riksdagsmannen Hugo Bengtsson i Landskrona
- 109 Riksdagsmannen Sigfrid Löfgren i Malmö
- 110 Riksdagsledamoten Anna-Greta Skantz i Malmö
- 111 Riksdagsmannen Sten Sjöholm i Hälsingborg
- 112 Landstingsmannen Lennart Petersson i Lund
- 113 Direktören Rolf Clarkson i Hälsingborg
- 114 Riksdagsmannen Eric Jönsson i Malmö
- Malmöhus läns valkrets*
- 115 Riksdagsledamoten Mary Holmqvist i Svalöv
- 116 Riksdagsmannen Hans Jönsson i Arlöv
- 117 Riksdagsmannen Nils G. Hansson i Skegrie, Trelleborg
- 118 Riksdagsledamoten Ingrid Sundberg i Bjuv
- 119 Riksdagsmannen Villiam Björk i Påarp
- 120 Riksdagsmannen Eric Nelander i Trelleborg
- 121 Riksdagsmannen Stig Josefson i Vellinge
- 122 Landstingsmannen John Johnsson i Blentarp

- Hallands län*
- 123 Riksdagsmannen Ingemund Bengtsson i Varberg
- 124 Riksdagsmannen Johannes Antonsson i Dahla, Heberg
- 125 Riksdagsmannen Gösta Josefsson i Halmstad
- 126 f. Riksdagsmannen Alvar Andersson i Björkered, Knäred
- 127 Riksdagsmannen Gunnar Oskarsson i Halmstad
- Göteborgs stad*
- 128 Direktören Per Bergman
- 129 Leg. läkaren Bertil von Friesen
- 130 Metallarbetaren Valter Kristenson
- 131 Bankkamreraren Sven Gustafson
- 132 Byråchefen Kurt Hugosson
- 133 Lektorn Ove Nordstrandh
- 134 Assistenten Doris Håvik
- 135 Studierektorn Ingegärd Fränkel
- 136 Pol. mag. Jan Bergquist
- 137 Rektorn Thorvald Källstad
- 138 Lokföraren Lars-Ingvar Sörenson
- 139 Disponenten Bengt-Olof Thylén
- 140 Riksdagsledamoten Gunvor Ryding
- Göteborgs och Bohus läns landstingskommun*
- 141 Riksdagsmannen Gunnar Gustafsson
- 142 Riksdagsmannen Georg Åberg
- 143 Riksdagsmannen Evert Svensson
- 144 Riksdagsmannen Lennart Mattsson
- 145 Riksdagsmannen Nils Carlshamre
- 146 Ombudsmannen Sven Olsson
- 147 Riksdagsmannen Henry Berndtsson
- Älvsborgs läns norra valkrets*
- 148 Riksdagsmannen Hilding Johansson i Trollhättan
- 149 Riksdagsmannen Sven Andersson i Billingsfors
- 150 Riksdagsmannen Robert Dockered, Järns gård i Sjövik
- 151 Riksdagsmannen Sven Antby i Anten
- 152 Riksdagsledamoten Ruth Andersson i Lerum
- 153 Riksdagsmannen Arvid Enarsson i Laxarby
- Älvsborgs läns södra valkrets*
- 154 Riksdagsmannen Rune Carlstein i Borås
- 155 Riksdagsmannen Tage Magnusson i Borås
- 156 Riksdagsmannen Arne Persson i Heden, Viskafors
- 157 Riksdagsledamoten Gördis Hörnlund i Borås
- 158 Ombudsmannen Bernt Ekvall i Viskafors
- Skaraborgs län*
- 159 Riksdagsmannen Nils Odhe i Vinninga
- 160 Riksdagsmannen Gunnar Larsson i Luttra, Falköping
- 161 Riksdagsmannen Arne Blomkvist i Lidköping
- 162 Riksdagsmannen Rolf Eliasson i Fägre
- 163 Riksdagsmannen Gunnar Hyltander i Töreboda
- 164 Riksdagsmannen Bengt Börjesson i Falköping
- 165 Rektorn Eva Åsbrink i Skara
- Värmlands län*
- 166 Riksdagsmannen Arvid Eskel i Karlstad
- 167 Riksdagsledamoten Viola Sandell i Karlstad
- 168 Riksdagsmannen Bertil Jonasson i Mossberg, Ekshärad
- 169 Riksdagsmannen Karl-Gustav Andersson i Storfors
- 170 Riksdagsmannen Leif Cassel i Gunnerud
- 171 Riksdagsmannen Holger Møssberg i Munkfors
- 172 Riksdagsmannen Karl Erik Eriksson i Arvika
- 173 Riksdagsmannen Gunnar Eskilsson i Likenä

- Örebro län*
- 174 Riksdagsmannen Henry Allard i Örebro
- 175 Riksdagsledamoten Marta Lindberg i Frövi
- 176 Riksdagsmannen Erik Larsson i Södermalm, Öskeviksby
- 177 Riksdagsmannen Erik Brandt i Aspabruk
- 178 Riksdagsmannen Sven G. Andersson i Örebro
- 179 Chefredaktören Sture Ericson i Örebro
- 180 Förmannen Olle Aldén i Degerfors
- 181 Riksdagsmannen Per-Eric Ringaby i Ullersäter, Frövi
- Västmanlands län*
- 182 Riksdagsmannen Olle Göransson i Arboga
- 183 Riksdagsmannen Sven Hammarberg i Västerås
- 184 Fil. mag. Lena Hjelm-Wallén i Sala
- 185 Riksdagsmannen Sven Vigelsbo i Sala
- 186 Riksdagsmannen Carl-Gustav Enskog i Västerås
- 187 Ombudsmannen Eric Marcusson i Västerås
- 188 Föreståndaren Thure Jadgetig i Hallstahammar
- Kopparbergs län*
- 189 Expeditören Sven Axel Mellqvist i Falun
- 190 Riksgäldsfullmäktigen Karl Torsten Fredriksson i Grängesberg
- 191 Lantbrukaren Lars Magnus Eliasson i Sundborn
- 192 Fru Maj Gudrun Sundström i Borlänge
- 193 Assistenten Karl Gustaf Harald Boo i By kyrkby
- 194 Instruktören Hans Åke Herbert Green i Avesta
- 195 Möbelhandlaren Anders Emanuel Jonsson i Morå
- 196 Fru Ingrid Helena Bergman i Svärdsjö
- Gävleborgs län*
- 197 Riksdagsmannen Sigurd Lindholm i Sandviken
- 198 Riksdagsmannen Sven Ekström i Iggesund
- 199 Riksdagsmannen John Eriksson i Bäckmora, Njutånger
- 200 Riksdagsmannen Anders Haglund i Gävle
- 201 Riksdagsledamoten Gunbjörg Thunvall i Ramsjö
- 202 Nämndemannan Gunnel Jonäng i Fjäle, Bollnäs
- 203 Riksdagsmannen Olle Westberg i Ljusdal
- 204 Svarvaren Olof (Olle) Westberg i Hofors
- 205 Mättningsföreståndaren Olov (Olle) Östrand i Söderhamn
- Västernorrlands län*
- 206 Riksdagsmannen Bernhard Sundelin i Bredbyn
- 207 Advokaten Bo Martinsson i Sundsvall
- 208 Jur. dr Gunnar Hedlund i Mo, Rådom
- 209 Riksdagsmannen Bengt Wiklund i Härnösand
- 210 Mättningsmannen Stig Olsson i Timrå
- 211 Riksdagsmannen Thorbjörn Fälldin i Ås, Ramvik
- 212 Riksdagsledamoten Elvira Holmberg i Prästmon
- 213 Skeppningsföreståndaren Rolf Sellgren i Örnköldsvik
- Jämtlands län*
- 214 Riksdagsmannen Birger Nilsson i Östersund
- 215 Riksdagsmannen Valfrid Wikner i Sveg
- 216 Riksdagsmannen Erik Larsson i Norderön
- 217 Expeditören Sven Lindberg i Hammarstrand

- 218 Riksdagsmannen Elias Jönsson i Sikås, Hammerdal

Västerbottens län

- 219 Riksdagsmannen Gösta Skoglund i Umeå
 220 Verkmästaren Roland Brännström i Myckle, Skellefteå
 221 Riksdagsmannen Jan-Ivan Nilsson i Tvärålund
 222 Riksdagsmannen Sigvard Larsson i Umeå
 223 Riksdagsmannen Gunnar Lundmark i Lycksele
 224 Redaktören Arne Nygren i Umeå
 225 Riksdagsmannen Tore Nilsson i Vännäs

Norbottens län

- 226 Riksdagsmannen Ingvar Svanberg i Kalix
 227 Riksdagsmannen Erik Hammarsten i Älvsbyn
 228 Riksdagsmannen Tage Hansson i Piteå
 229 Ombudsmannen Torsten Stridsman i Bergnäset
 230 Distriktssköterskebarnmorskan Frida Berglund i Luleå
 231 Riksdagsledamoten Eivor Marklund i Kiruna
 232 Ombudsmannen Karl-Erik Häll i Malmberget
 233 Riksdagsmannen Per Petersson i Gäddvik

§ 4

Företogs upprop av kammarens ledamöter.

Vid uppropet befanns herrar Ohlin, Wahlund, Lundkvist, Hamrin, Eskel och Enskog vara frånvarande.

Herrar Ohlin, Eskel och Enskog hade i till kammaren ingivna ansökningar, som nu upplästes, anhållit om ledighet från riksdagsgöromålen.

Enligt till kammarens kansli sedermera inkommet meddelande hade herr Wahlund blivit förhindrad att närvara vid uppropet.

Herrar Lundkvist och Hamrin hade genom telefonsamtal till kammarens kansli anmält att de på grund av sjukdom icke kunde närvara vid uppropet.

§ 5

Anställdes val av talman.

Efter det valsedlarna blivit öppnade och uppräknade befanns valet hava så utfallit, att 222 röster tillfallit herr Allard och 2 herr von Friesen; och hade kammaren alltså till talman utsett herr Allard.

§ 6

Företogs val av förste vice talman.

Efter det valsedlarna blivit öppnade och uppräknade befanns valet hava så utfallit, att 171 röster tillfallit herr von Friesen, 6 herr Cassel, 4 herr Vigelsbo och 2 herr Allard; en valsedel var ogill.

Kammaren hade alltså till förste vice talman utsett herr von Friesen.

§ 7

Anställdes val av andre vice talman.

Sedan valsedlarna öppnats och uppräknats befanns 176 röster hava tillfallit herr Cassel och 3 herr von Friesen; en valsedel var ogill.

Kammaren hade alltså till andre vice talman utsett herr Cassel.

§ 8

Herr ERLANDER, som nu lämnade talmansplatsen, yttrade därvid till herr talmannen:

Jag ber att till den nyvalde talmannen i andra kammaren få överlämna talmansklubban.

Herr TALMANNEN intog talmansplatsen och anförde:

Herr ålderspresident, ärade kammarledamöter! Å egna vägnar såsom nyvald talman samt å herrar vice talmäns vägnar ber jag att få tacka för det förtroende som talmansvalen innebär för oss.

Meddelande ang. sammanträdestider, m. m.

§ 9

Upplästes ånyo och lades till handlingarna under § 4 här ovan omförmälda ansökningar.

Ansökningarna var så lydande:

Till Riksdagens andra kammare

I och för en studieresa till Pakistan anhåller jag vördsamt om ledighet från riksdagsgöromålen från och med den 10 januari till och med den 17 januari. Stockholm den 8 januari 1969

Bertil Ohlin

Till Riksdagens andra kammare

Jag hemställer om ledighet från riksdagsarbetet fredagen den 10 januari 1969 på grund av offentligt uppdrag.

Karlstad den 8 januari 1969

Arvid Eskel

Till Riksdagens andra kammare

På grund av utrikesresa får jag härmed anhålla om ledighet från riksdagsarbetet under tiden 10—13 januari 1969.

Västerås den 27 december 1968

C.-G. Enskog

Kammaren biföll dessa ansökningar.

I detta sammanhang beviljades herrar Wahlund, Lundkvist och Hamrin ledighet från riksdagsgöromålen innevarande dag.

§ 10

Föredrogs åter det under § 3 här ovan intagna protokollet, varefter kammaren beslöt att, med godkännande av de däri avsedda fullmakterna, lägga protokollet till handlingarna.

§ 11

På hemställan av herr talmannen beslöt kammaren att genast företaga val av sekreterare, varefter det sålunda beslutade valet företogs; och befanns efter valsedlarnas öppnande och uppräknan-

de valet ha så utfallit, att till sekreterare utsetts sekreteraren Sune K. Johansson med samtliga avgivna eller 181 röster.

Sedan sekreteraren på kallelse infunnit sig, meddelade herr talmannen honom underrättelse om valets utgång och hälsade honom välkommen.

Protokollföringen övertogs härefter av sekreteraren.

Nancy Eriksson Tage Magnusson

§ 12

Herr TALMANNEN yttrade:

Jag får tillkännagiva, att Kungl. Maj:t låtit genom offentligt anslag bjuda och kalla riksdagens samtliga ledamöter att måndagen den 13 innevarande månad kl. 11.00 infinna sig i slottskapellet samt, efter förrättad gudstjänst, enligt § 34 riksdagsordningen begiva sig till rikssalen för att där inhämta vad Kungl. Maj:t har att meddela riksdagen.

§ 13

Herr talmannen meddelade, att till kammarens förfogande överlämnats ett antal inträdesbiljetter till rikssalen vid riksdagens öppnande, och hemställde, att fördelning av dessa biljetter finge ske genom kammarens kansli med iakttagande, att de för ledamöterna från var och en av rikets valkretsar avsedda biljetterna utlämnades till valkretsens äldste närvarande representant, som sedermera finge ombesörja den vidare utdelningen.

Detta förslag blev av kammaren bifallet.

§ 14

Meddelande ang. sammanträdestider, m. m.

Herr TALMANNEN anförde:

Till kammarens ledamöter har utdelats bl. a. en preliminär plan för sammanträden under vårsessionen 1969.

Därav framgår att val av ledamöter och suppleanter i utskott avses skola äga rum vid sammanträdet onsdagen den 15 januari kl. 10.00 och att remissdebatten, såsom tidigare preliminärt meddelats, kommer att ta sin början onsdagen den 5 februari kl. 10.00.

Av planen framgår vidare att frågestunderna liksom under föregående år i allmänhet kommer att förläggas till torsdagarna och ta sin början kl. 15.30. Den första frågestunden kommer att äga rum

torsdagen den 23 januari. Fr. o. m. den 21 mars kommer arbetsplena på fredagarna att börja kl. 10.00.

I en stencilerad sammanställning har lämnats vissa meddelanden angående riksdagens arbete m. m. under vårsessionen.

Kammarens ledamöter åtskildes här efter kl. 12.03.

In fidem
Sune K. Johansson

Måndagen den 13 januari

Kl. 10.30

§ 1

Herr talmannen meddelade, att herr Lundkvist enligt till kammaren inkommet läkarintyg vore sjukskriven under tiden den 10—den 23 innevarande januari.

Herr Lundkvist, som vid kammarens sammanträde den 10 januari beviljats ledighet från riksdagsgöromålen samma dag, beviljades nu fortsatt ledighet från riksdagsgöromålen till och med den 23 januari.

§ 2

På förslag av herr talmannen, som förklarade sig ha om tiden för valen samrätt med första kammarens talman, beslöt kammaren att vid plenum tisdagen den 14 innevarande januari företaga val av fyra ledamöter i talmanskonferensen, två kanslideputerade samt sex ledamöter att jämte talmannen och vice talmännen tillsätta tjänstemän hos kammaren.

§ 3

På förslag av herr talmannen, som förklarade sig ha om tiden för jämväl dessa val samrätt med första kamma-
2* — *Andra kammarens protokoll 1969. Nr 1*

rens talman, beslöt kammaren att vid plenum onsdagen den 15 i denna månad företaga val av dels ledamöter och suppleanter i de ständiga utskotten, dels revisorer och revisorssuppleanter för granskning av statsverkets, riksbankens och riksgäldskontorets tillstånd, styrelse och förvaltning, dels ledamöter och suppleanter i lönelegationen, dels ledamöter och suppleanter i krigsdelegationen, dels och medlemmar och suppleanter i Nordiska rådet.

§ 4

Herr talmannen och kammarens ledamöter begav sig kl. 10.45 till slottskapellet, där riksdagspredikan hölls av kyrkoherden i Markaryds pastorat Ingemar Lindstam. Efter slutad gudstjänst begav sig kammaren till rikssalen. Hans Maj:t Konungen öppnade där riksdagen med ett tal. Sedan första kammarens talman härefter framfört första kammarens vördnad, framträdde ANDRA KAMMARENS TALMAN och ytt-
rade:

Eders Majestät!

Den internationella situationen, som i hög grad kännetecknas av motsättning-

ar och konflikter, ger anledning till oro men också till vissa förhoppningar. Trots betydande fredsansträngningar har några praktiska resultat ej kunnat uppnås i den svårlösta krisen i Mellerta Östern. Fredsförhandlingarna i Paris följs med förhoppningen att överenskommelser skall kunna träffas, som innebär ett definitivt slut på kriget i Vietnam. Vårt land bör i fortsättningen liksom hittills aktivt medverka i Förenta Nationernas fredsbefrämjande insatser.

Förslaget om ökning av biståndet till utvecklingsländerna utgör ett bevis på vår vilja att i ökad omfattning hjälpa de fattiga folken. Ett vidgat utvecklingsbistånd är motiverat av humanitära skäl samtidigt som det kan bidra till att minska riskerna för konflikter.

I vårt land bör den ekonomiska utvecklingen ge möjlighet till en fortsatt höjning av levnadsstandarden. Det förbättrade läget på arbetsmarknaden innebär dock inte att samhällets insatser för att trygga sysselsättningen får minska. Utbyggandet av arbetsmarknadspolitiken hälsas därför med tillfredsställelse, särskilt att åtgärder skall vidtagas inom de områden där sysselsättnings-svårigheterna är stora samt för äldre och handikappade. Likaså är det angeläget att den sociala omvårdnaden utbygges. Ökat ekonomiskt stöd åt barnfamiljerna och vidgade resurser för barntillsyn är väsentliga och välkomna förbättringar. Att förslag kommer att framläggas om fortsatta höjningar av folkpensionen hälsas säkert med glädje främst av alla pensionärer men också av hela svenska folket.

Av stor betydelse är att bostadsbyggandet hålls på samma höga nivå som under de senaste åren och att åtgärder för en förbättrad långsiktig planering föreslås, vilket bör medverka till att hålla kostnaderna för bostadsbyggandet under kontroll.

Att miljövärden får ökade resurser och att skydd föreslås mot miljöfarlig verksamhet är av stor vikt för bevarande av tillgångar som är värdefulla för oss alla.

De vidgade insatserna för utbildning, forskning och kultur tillgodoser angelägna behov.

Föregående års riksdagsmannaval medförde att andra kammarens sammansättning väsentligt förändrats. Jag är övertygad om att denna nyvalda kammare är medveten om sitt stora ansvar och i enlighet med kammarens traditioner kommer att i positiv anda och med grundlighet pröva av Eders Majestät framlagda förslag.

Andra kammaren betygar Eders Majestät sin stora aktning och vördnad.

Till envar av talmännen överlämnades nu ett exemplar av dels Kungl. Maj:ts proposition nr 1, angående statsverkets tillstånd och behov under budgetåret 1969/70, dels ock Kungl. Maj:ts berättelse till 1969 års riksdag om vad i rikets styrelse sig tilldragit, varefter ceremonien på rikssalen avslutades; och åtskildes kammaren vid utgåendet från rikssalen, enligt beslut fattat före avgången från dess samlingsrum.

In fidem
Sune K. Johansson

Tisdagen den 14 januari

Kl. 11.00

§ 1

Företogs val av fyra ledamöter i talmanskonferensen; och blev därtill utsedda

herr Bengtsson i Varberg (s), med 129 röster, samt

herr Hedlund (cp),
herr Holmberg (m) och
herr Wedén (fp), envar med 130 röster.

En röst tillföll herr Almgren (s).

§ 2

Anställdes val av två kanslideputerade. Därvid lämnades på begäran ordet till

Herr **FÖRSTE VICE TALMANNEN**, som yttrade:

Herr talman! För vart och ett av de ytterligare val som skall företagas vid detta plenum ber jag att få avlämna en gemensam lista, vilken godkänts av de av kammaren valda ledamöterna i talmanskonferensen. Varje lista upptar namn å så många personer, som det ifrågavarande valet avser.

Den av herr förste vice talmannen beträffande detta val avlämnade listan upptog under partibeteckningen »Gemensam lista» följande namn:

Kristenson (s)
Hyltander (fp).

Sedan herr talmannen för kammaren uppläst denna lista, blev den av kammaren godkänd; och förklarades herrar Kristenson och Hyltander utsedda till kanslideputerade.

§ 3

Företogs val av sex ledamöter att jämte herr talmannen och herrar vice talmän tillsätta tjänstemän hos kammaren.

Herr förste vice talmannen avlämnade en lista, som under partibeteckningen »Gemensam lista» upptog följande namn:

Bengtsson i Landskrona (s)
Franzén i Motala (s)
Rask (s)
Wahlund (cp)
Nelander (fp)
Ringaby (m).

Sedan herr talmannen för kammaren uppläst denna lista, blev den av kammaren godkänd; och förklarades de personer, vilkas namn upptagits å densamma, utsedda till kanslitillsättare.

§ 4

Ordet lämnades på begäran till

Herr **FÖRSTE VICE TALMANNEN**, som anförde:

Herr talman! Jag hemställer, att kammaren måtte vid plenum i morgon, onsdagen den 15 januari, utse suppleanter i de ständiga utskotten till ett antal av 21 i konstitutionsutskottet, 36 i statsutskottet, 22 i bevillningsutskottet och allmänna beredningsutskottet, 19 i bankoutskottet och andra lagutskottet, 20 i jordbruksutskottet samt 18 i vart och ett av de övriga utskotten utom i utrikesutskottet, där antalet grundlagsenligt skall vara åtta.

Denna hemställan bifölls.

Interpellation ang. förbättring av kommunikationerna inom glesbygdskommuner

§ 5

Interpellation ang. upprustning av vägnätet i Gävleborgs län

Ordet lämnades på begäran till

Herr ERIKSSON i Bäckmora (cp), som yttrade:

Herr talman! Vägarna i Gävleborgs län är genomgående av låg standard. Detta innebär bland annat allvarliga risker i trafiksäkerhetsavseende med stor olycksfrekvens inte minst på Europaväg 4, som går genom länet. En upprustning av såväl riks- som länsvägar måste således komma till stånd.

Ökade medel för trafikändamål måste ställas till förfogande för länet. De anslag som Gävleborgs län för närvarande åtnjuter motsvarar inte tillnärmelsevis de automobilskattemedel som emanerar från området. År 1966 uppgick inkomsterna genom fordons-, bensin- och brännoljeskatter från länet till cirka 83 miljoner kronor, samtidigt som vägutgifterna var 46 miljoner kronor. En skillnad av den omfattningen måste anses vara helt otillfredsställande.

De sammanlagda investeringarna i vägbyggnader inom Gävleborgs län beräknas för 1968 till 18,9 miljoner kronor. För 1969 har ett rambelopp om 14,9 miljoner kronor fastställts. En avsevärd reducering av en redan alltför liten tilldelning kommer sålunda att ske. Redan den hittillsvarande tilldelningen är liten jämförd med andra län av liknande struktur. Det ter sig därför angeläget att en korrigerig av föreliggande planer äger rum, så att en upprustning av länets vägar verkligen kan företas. Det torde inte kunna förebäras några hållbara motiv för de stora skillnaderna dels mellan storleken av de skattemedel som bilisterna i Gävleborgs län inbetalar och de vägmedel som länet tilldelas, dels mellan medelstillelningen till detta län och angränsande län. En snar ändring är nödvändig, om vägnätet i

Gävleborgs län skall kunna hållas i anständigt skick.

Med hänvisning till vad jag här anför hemställer jag om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet få ställa följande fråga:

Är statsrådet beredd att medverka till att ökade resurser för vägändamål tilldelas Gävleborgs län?

Denna anhållan bordlades.

§ 6

Interpellation ang. förbättring av kommunikationerna inom glesbygdskommuner

Ordet lämnades på begäran till

Fru HOLMBERG (s), som yttrade:

Herr talman! Sedan några år tillbaka pågår skilda försök att förbättra förhållandena för de människor som bor i glesbygd. På kommunalt håll har flera intressanta initiativ tagits bl. a. på kommunikationernas område. Några lands- ting har gjort särskilda insatser för att göra det lättare för den enskilda människan att få del av den service som tätorten bjuder. Även på det statliga planet har åtgärder vidtagits, t. ex. när det gäller stöd till vissa buss- och tåglinjer. Vidare pågår experiment för att få fram en modellplanering för trafikförsörjning i ett kommunblock av glesbygdskaraktär.

Det är ovisst hur många människor som egentligen skulle behöva ett särskilt glesbygdssöd — jag avser här inte bara i ekonomiskt avseende — men det kanske rör sig om högst en halv miljon. Även om den siffran successivt kommer att sjunka, kanske ned till 200 000, torde samhället under överskådlig tid få ta på sig ett speciellt ansvar för de människor som av allt att döma ändå kommer att finnas kvar i våra glesbygder.

Interpellation ang. åtgärder för att tillgodose det sociala omvårdnadsbehov som de s. k. julaktionerna i vissa tätorter aktualiserat

Det är därför glädjande med de initiativ som på skilda håll tagits för att minska klyftorna mellan tätorts- och glesbygd-sbor. Men initiativen är ännu otillräckliga. Dessutom föreligger ännu ingen utvärdering av de experiment som hittills gjorts. Jag tror för övrigt att det vore värdefullt med en intensivare upplysning till kommunerna om de olika projekt som nu praktiseras, en sorts clearingcentral som både ger uppslag till åtgärder och fortlöpande rapporter om de erfarenheter som gjorts av skilda försök.

Det är möjligt att frågan ännu är för tidigt väckt och att man behöver samla erfarenheter över en längre tidsperiod innan en värdering kan göras av de skilda experiment som pågår. Men jag är övertygad om att det i våra glesbygdskommuner föreligger ett stort behov av att få en sådan överblick.

Under återopande av det anförda hemställer jag att till statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet få ställa följande fråga:

Vill statsrådet så snart ske kan lämna en redogörelse för det arbete som nu pågår för att förbättra trafikförsörjning m. m. i kommuner av glesbygdskarakter?

Denna anhållan bordlades.

§ 7**Interpellation ang. åtgärder för att tillgodose det sociala omvårdnadsbehov som de s. k. julaktionerna i vissa tätorter aktualiserat**

Ordet lämnades på begäran till

Herr WIKLUND i Stockholm (fp), som yttrade:

Herr talman! I samband med julhelgen gjorda försök att genom insatser av frivilliga medborgargrupper söka bereda vissa ensamstående, bl. a. i bostads-

avseende illa ställda personer, inte bara materiell hjälp utan även skapa känsla av familjetillhörighet och delaktighet i andra medborgares samhällsservice är upprepningar av åtgärder med i stort sett samma syfte, vidtagna under decennier och pågående så gott som året runt. De har betytt en viss komplettering av samhällets sociala omvårdnad av de nämnda kategorierna. Bakom dessa åtgärder har stått Frälsningsarmén, stadsmissionerna i Stockholm, Göteborg och Malmö, Sociala missionen i Stockholm, pingströrelsens sociala verksamhet och de s. k. RIA-byråerna, för att nu nämna några institutioner. Aktivitet av denna typ är alltså ingen ny företeelse.

Man räknade nog med att behovet av enskild och social aktivitet skulle starkt minska, då det sociala trygghetssystemet på olika sätt utbyggdes. Så har dock inte blivit fallet. Något som liknar motsatsen synes ha inträffat, i varje fall i de stora tätorterna. Genom att förbindas med krav på s. k. alternativ respektive ny jul — en välmotiverad inskränkning av den enskildes konsumtion till jul till förmån för ökat personligt och ekonomiskt ansvarstagande för den nödställda både här och i u-länderna — har de åsyftade försöken på ett särskilt sätt dragit massmedias och därmed allmänhetens intresse till sig.

Tämligen omfattande åtgärder för att bispringa de sämst lottade och de ensamstående som det gäller har visserligen vidtagits från samhällets sida. Vissa av dessa åtgärder, särskilt vad beträffar bostadsanskaffningen, tycks dock i de största tätorterna med många ofta anonyma och ensamma nödlidande vara otillräckliga. I varje fall synes en del av åtgärderna i viktiga avseenden vara så utformade, att de givit upphov till inte bara kritik utan också till uttalanden från skilda håll, som vittnar om sviktande förtroende för den offentliga socialvår-

Interpellation ang. åtgärder för att tillgodose det sociala omvårdnadsbehov som de s. k. julaktionerna i vissa tätorter aktualiserat

den från de direkt berörda sida i dessa orter, en psykologisk reaktion som — den må nu vara grundad eller ogrundad — är en realitet vilken man inte kan bortse från. Särskilt har det pekats på hur ensamhet och brist på gemenskap ofta varit förhärskande i större, opersonligt utformade och äldre anläggningar, som samhället erbjudit de ensamstående som bostäder.

Varje form av social omvårdnad måste enligt all erfarenhet ha till grundförutsättning en förtroenderelation mellan hjälpare och hjälpmottagare för att bli ändamålsenlig. De nämnda försöken under julhelgen har visat på detta förhållande, som sålunda snarast och såvitt möjligt måste rättas till. Vissa stöd- och hjälpbehövande erbjudes tydligen inte nu annat än delvis den »tillfredsställande» omvårdnad, varom talas i 1 § socialhjälpslagen. Av iakttagelserna vid »julaktionerna» i Stockholm att döma tycks inte heller de bland de hjälpbehövande, som har alkohol- eller narkotikaproblem, beredas nykterhets- och narkomanvård av mera förebyggande och rehabiliterande art, i varje fall inte i tillräcklig omfattning. Detta kan möjligen delvis hänga samman med bristfällig samordning av socialhjälp, nykterhetsvård (för unga barnavård) och narkomanvård i sjukvårdens regi.

Ensamhetskänslan i stora befolkningscentra tycks vara ett av de stora och ur social synpunkt viktiga problemen för de hemlösa, för dem som på grund av begynnande eller mera stadgat mistroende mot samhällets institutioner för hem- och bostadslösa och för dem som på grund av starkt personligt upplevd brist på medmänsklig gemenskap av mera positivt slag i dessa institutioner inte vill använda samhällets hjälp i erbjuden form, t. ex. genom bosättning på något kommunalt ungarshotell eller härbärge, och därför föredrar en tillvaro som »uteliggare» åtminstone periodvis.

Uppsökande verksamhet såsom en av

formerna för samhällsservice fungerar tydligen inte heller i tillräcklig omfattning i ett stort antal andra hjälpfall, för vilka visserligen bostadsfrågan fått en någorlunda tillfredsställande lösning men för vilka olika rent mänskliga och även socialt betydelsefulla problem, främst gemenskapsfrågan — på grund av att släktingar saknas eller av andra skäl — är starkt plågsamma och nedbrytande. Särskilt sjukdom och ålderdom förenar sig ofta i dessa fall med en förlamande känsla av övergivenhet. Därtill kommer vederbörandes mycket stora besvär att nå och klara inköpen av »dagligvaror» i centralt och därmed ofta på stort avstånd från deras bostäder belägna och även i övrigt svårtillgängliga varuhus.

Med stöd av det anförda anhåller jag om andra kammarens tillstånd att till statsrådet fru Odhnoff få rikta följande frågor:

1. Anser statsrådet statliga åtgärder påkallade för att snabbt bättre tillgodose det sociala omvårdnadsbehov som de s. k. julaktionerna i vissa tätorter aktualiserat?

2. Är statsrådet i så fall villig medverka därtill t. ex. genom

a) tilläggsdirektiv till den sittande servicekommittén eller socialutredningen eller direktiv till dessa utredningar om behandling av hithörande problem med förtur och genom avgivande av delbetänkanden,

b) åtgärder av vederbörande regionala tillsynsorgan (länsstyrelserna och/eller berörda statliga konsulenter),

c) förslag om statliga stimulansbidrag till kommunal inventering av de nu ensamma och »okända» stöd- och hjälpbehövandes antal och förhållanden och till effektivisering av den uppsökande verksamheten, som ju är en ny, personal- och anslagskrävande uppgift för kommunerna, samt

d) förslag om statliga bidrag till försöksverksamhet med mindre s. k. allak-

Interpellation ang. information om de ekonomiska konsekvenserna vid förtida uttag av pension, m. m. — Interpellation ang. handelsförbindelserna med Portugal, m. m.

tivitetshus, spridda kvartersvis i större städer eventuellt enligt samma bidragsprinciper som nu gäller för statsbidrag till inackorderingshem för alkoholmissbrukare och till behandlingshem för narkomaner?

Denna anhållan bordlades.

§ 8

Interpellation ang. information om de ekonomiska konsekvenserna vid förtida uttag av pension, m. m.

Ordet lämnades på begäran till

Herr PERSSON i Skänninge (s), som yttrade:

Herr talman! Äldre människor som blir utan arbete kan för att klara uppehållet begära förtida uttag av folkpension. Det har också en del gjort. Tyvärr har de då inte alltid fått tillräcklig information om vad det betyder i minskad pension för hela deras återstående levnad.

De äldre som i dag blir utan arbete har förmånen av det äldrestöd, som riksdagen beslöt i våras och som ger hyggelig ekonomisk ersättning under en lång övergångstid. För den arbetslöse är äldrestödet klart förmånligare än förtida uttag av folkpension. Dels ger det mera pengar, dels reducerar det inte den framtida pensionen. Det medför därtill förmåner inom vissa andra försäkringar, t. ex. sjukförsäkringen.

Om en äldre person i dag begär förtida uttag är det därför angeläget att god information om dessa förhållanden ges innan beslut fattas.

Värre är det för de folkpensionärer som innan beslutet om äldrestöd fattades begärde förtida uttag. De har gått miste om en valmöjlighet, som de äldre arbetslösa har i dag. För den enskilde är det fråga om betydande värden som går förlorade.

En rimlig åtgärd vore att ordna någon form av övergångsbestämmelse; det kan inte vara kostsamt. Det besvär detta orsakar dem som handlägger ärendena är av sådan udda karaktär att det bör kunna tas.

Med hänvisning till vad som anförts anhåller jag om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för socialdepartementet ställa följande frågor:

1. Vill statsrådet medverka till att de som begär förtida uttag av folkpension får en tillfredsställande information om de ekonomiska konsekvenser ett sådant uttag medför?

2. Vill statsrådet undersöka möjligheterna att övergångsvis på något sätt kompensera de pensionärer som begärde förtida uttag av pension före äldrestödets införande?

Denna anhållan bordlades.

§ 9

Interpellation ang. handelsförbindelserna med Portugal, m. m.

Ordet lämnades på begäran till

Herr AHLMARK (fp), som yttrade:

Herr talman! I tre områden av Afrika pågår i dag historiens sista kolonialkrig i större skala. Europas mest efterblivna nation, Portugal, förvägrar afrikanerna deras rätt till självbestämmande i Moçambique, Angola och portugisiska Guinea. Men motståndet mot Portugal är utbrett i alla tre områdena, och afrikanernas gerillarörelser har delvis varit mycket framgångsrika.

Om Portugal skall kunna fullfölja sina tre krig fordras att allt större resurser sätts in i striderna. 125 000 portugisiska soldater befinner sig redan i Afrika. Drygt 40 procent av Portugals statsutgifter krävs för de militära insatserna. De båda senaste åren har jag i riksdagen

Interpellation ang. handelsförbindelserna med Portugal, m. m.

utförligt visat att ju snabbare Portugals resurser ökar, desto längre kan man fortsätta krigen i Afrika. Med utförlig statistik har jag dokumenterat att Portugals handel med övriga EFTA-stater har ökat oerhört snabbt och att investeringarna i Portugal bidrar till att ge landet resurser som i stor utsträckning används för krigföringen i Afrika.

Det sambandet leder till slutsatsen att en långsam ekonomisk utveckling ger Portugal mindre möjligheter att fullfölja krigen i Afrika än vad en snabb ekonomisk tillväxt gör. Vi bör därför sträva efter både att försvåra Portugals ekonomiska utveckling och att genom tryck på Portugal söka påverka dess politik gentemot afrikanerna. Genom EFTA har ett antal länder i Europa fått ett redskap för sådana påtryckningar.

Hittills har den svenska regeringen avvisat det resonemanget. Men allt fler fakta och uttalanden pekar på att den hållningen bör ändras och att EFTA — vid sidan av framstötter i andra internationella organisationer, främst FN — bör användas för att utöva tryck på Portugal. Lika uppenbart är att de utländska investeringarna i Portugal underlättar en ekonomisk utveckling i landet, som inte är önskvärd så länge som krigen pågår och därför inte bör uppmuntras av uttalanden av demokratiska regeringar i Västeuropa.

Portugals beroende av sina handelsförbindelser ökar ytterligare när en gemensam västeuropeisk marknad har skapats. Om Portugal ställs utanför ett utvidgat EEC kan det betyda ett svårt slag för dess handel och ekonomiska tillväxt. De demokratiska EFTA-länderna bör därför redan nu göra klart för regimen i Lissabon att den inte kan räkna med deras stöd inför förhandlingar med EEC så länge som krigen i Afrika pågår.

Men Portugals ställning påverkas också genom utländska investeringar i de afrikanska områden som Portugal nu söker behålla. Det väldiga kraftverk

som planeras i Cabora Bassa kan stärka Portugals grepp över området och göra det ännu mer angeläget för landet att stanna kvar i Moçambique som kolonialmakt. Det finns också risk för att Cabora Bassa-projektet genom omfattande leveranser av elektrisk ström kommer att stärka de vita minoritetsregimerna i södra Afrika. Projektet motarbetas av dessa och andra skäl av FRELIMO, den afrikanska motståndsrörelsen i Moçambique.

När ett svenskt företag, ASEA, deltar med väsentliga försäljningar till bygandet av kraftverket i Cabora Bassa agerar man i enlighet med de allmänna bedömningar som regeringen gett uttryck åt beträffande handeln med Portugal. Det är därför viktigt att de bedömningarna ändras och att regeringen gör klart att det inte är till gagn för en utveckling mot majoritetsstyre i Moçambique att kraftverket i Cabora Bassa kommer till stånd vid den här tidpunkten. Svenska företag kan sedan dra sina slutsatser av en sådan, förändrad politik. Vid en ändring av politiken på denna punkt bör man naturligtvis överväga att genom speciella åtgärder se till att inte sysselsättningen vid det utsatta företaget i Sverige blir allvarligt lidande — om en sådan risk skulle föreligga.

Ett par av de problem jag här har behandlat diskuterades i första kammaren för två år sedan; andra problem har inte tagits upp till reell debatt i riksdagen. Men både utvecklingen i södra Afrika och det snabbt ökande intresset i Sverige för Portugals kolonialpolitik bör göra det angeläget för regeringen att nu med allvar och engagemang och inte formalism och prestigelåsning ge svar på väsentliga frågor om vår möjlighet att förkorta tragedierna i Moçambique, Angola och portugisiska Guinea.

Med hänvisning till vad jag här anfört anhåller jag om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för handelsdepartementet ställa följande sex frågor:

Interpellation ang. politisk asyl för amerikanska desertörer och värnpliktsvägrare

1. Anser statsrådet att en snabb ekonomisk utveckling i Portugal ökar landets möjligheter att fullfölja sina tre krig i Afrika?

2. Har statsrådet några planer på att i EFTA ta upp frågan om Portugals kolonialkrig?

3. Vad är den svenska regeringens syn på svenska och andra utländska investeringar i Portugal?

4. Anser statsrådet att Portugal bör ingå i en utvidgad västeuropeisk marknad så länge som detta land bedriver krig i Afrika?

5. Tror statsrådet att det planerade kraftverket i Cabora Bassa är till nytta för den portugisiska regimen i Moçambique och för övriga vita minoritetsregimer i södra Afrika?

6. Anser statsrådet att det är lämpligt att svenska företag genom t. ex. försäljning underlättar genomförandet av kraftbygget i Cabora Bassa?

Denna anhållan bordlades.

§ 10

Interpellation ang. politisk asyl för amerikanska desertörer och värnpliktsvägrare

Ordet lämnades på begäran till

Herr HERMANSSON (vpk), som yttrade:

Herr talman! Under de senaste åren har flera hundra amerikanska desertörer och värnpliktsvägrare kommit till Sverige. De betraktas emellertid inte som politiska flyktingar och har inte erhållit politisk asyl i vårt land. De har endast fått uppehållstillstånd av »humanitära» skäl och under förutsättning att de kunnat påvisa att de löper risk att sändas till Vietnam.

Den juridiska och sociala situationen för de vietnamkrigsvägrare, som fått stanna i Sverige, bedöms av dem själva som osäker och påfrestande. De anser

sig inte ha möjlighet att planera för framtiden. Med korta mellanrum skall deras uppehållstillstånd prövas på nytt av utlänningskommissionen. De löper också risk att dömas till förvisning ur riket för ganska bagatellartade brott.

De amerikanska vietnamkrigsvägrarna själva och en växande svensk opinion kräver att de skall erhålla politisk asyl i vårt land och åtnjuta det skydd och det stöd som följer därmed. Enligt 2 § i 1954 års utlänningslag garanteras politisk flykting en fristad här i riket, om inte synnerliga skäl talar mot detta. Som politisk flykting anses utlännings som utsätts för politisk förföljelse. Denna kan yttra sig dels i förföljelse på grund av härstamning, politisk uppfattning etc., dels i att han på grund av politiskt brott riskerar allvarligt straff. I 53 § och 54 § av lagen preciseras detta skydd för politiska flyktingar. De får inte avlägsnas ur riket annat än under vissa exceptionella omständigheter. Detta skydd mot att med tvång avlägsnas från tillflyktslandet är det viktigaste inslaget i den s. k. politiska asyl.

Desertering eller vägran att göra värnplikt bedöms som politiska brott. Stränga straff utdöms också i Förenta staterna för desertering och vapenvägran. Det är därför rimligt att de amerikanska vietnamkrigsvägrarna garanteras asyl som politiska flyktingar i enlighet med 2 § utlänningslagen.

De amerikanska vietnamkrigsvägrarna själva betraktar sig också som politiska flyktingar. De betraktar sitt ställningstagande som klart politiskt. Ur en inlaga till Kungl. Maj:t med överklagande av beslut att vägra den amerikanske medborgaren Warren J. Hamerman politisk asyl i Sverige kan anföras:

»De motiv jag har haft för att begå dessa politiska brott är flera. Ett är att jag anser att USA:s krig i Vietnam är förkastligt, vilket är ett politiskt avståndstagande från Vietnamkriget. Ett annat är att jag vägrar tjänstgöra i den amerikanska krigsmakten, då jag anser

Interpellation ang. viss reducering av extra skatteutjämningsbidrag till kommuner

att den är ett medel för att upprätthålla ett förkastligt politiskt system. Jag har alltså haft klara politiska motiv för de brott jag begått.

Jag har även ett politiskt syfte med dessa handlingar. Jag har dels velat försvaga USA:s krigsmakt, dels skapa en opinion mot kriget och USA:s politiska system och dessutom uppmuntra och hjälpa andra amerikanare att göra desamma. Mina handlingar är alltså politiska brott i utlänningslagens mening.»

Motiven för desertering eller värnpliktsvägran kan givetvis vara varierande, men det gemensamma är att de brott som därmed begås mot amerikansk lag har en politisk innebörd. Detta gäller både dem som deserterar från krigsmakten och dem som vägrar att påbörja sin värnplikt eller mönstra. Politisk asyl bör vara motiverad för de amerikanska vietnamkrigsvägrarna och skulle bidra till att bereda dem en säkrare ställning i vårt land.

Med hänvisning till det anförda hemställer jag om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för inrikesdepartementet få rikta följande fråga:

Vill statsrådet ta initiativ för att de amerikanska desertörerna och värnpliktsvägrarna skall erhålla politisk asyl i vårt land?

Denna anhållan bordlades.

§ 11

Interpellation ang. viss reducering av extra skatteutjämningsbidrag till kommuner

Ordet lämnades på begäran till

Herr LARSSON i Umeå (fp), som yttrade:

Herr talman! Som framgått av meddelanden i dagspressen har de norrlandskommuner som beslutat om stöd till näringslivet, och då främst till jordbrukare för deras näringsutövning, fått

de extra skatteutjämningsbidragen reducerade på grund av dessa kommunala beslut. För Vilhelmina köping skulle det extra bidraget helt ha uteblivit på grund av ett kommunalt stöd som överklagats och därigenom undanröjts, men kommunen skulle ha fått löfte om att vid beräkningen av 1970 års extra skatteutjämningsbidrag kompenseras för bortfallet. I de övriga kommuner som fått sina bidrag sänkta har besluten vunnit laga kraft. Det kommunala stödet till jordbrukare synes i första hand vara av social natur, då yrkesutövarna kommit i en svår ekonomisk ställning och stödet därför är utformat som hjälp till en upprustning, som skall ge ett bättre underlag för försörjningen.

Med hänvisning till denna motivering anhåller jag om andra kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för finansdepartementet få ställa följande frågor:

1. Vill finansministern redogöra för om extra skatteutjämningsbidrag reducerats för de kommuner som beslutat om stödåtgärder till näringsutövare?

2. Anser finansministern att kommunala beslut, som vunnit laga kraft och som avser stöd till bl. a. jordbrukare, bör av statsmakterna korrigeras genom sänkta statsbidrag?

Denna anhållan bordlades.

§ 12

Till bordläggning anmäldes Kungl. Maj:ts den 13 innevarande januari på rikssalen avlämnade

dels proposition nr 1, angående statsverkets tillstånd och behov under budgetåret 1969/70,

dels ock berättelse till 1969 års riksdag om vad i rikets styrelse sig tilldragit.

Vidare anmäldes till bordläggning: riksdagens lönelegations redogörelse för dess verksamhet under år 1968;

justitieombudsmännens ämbetsberättelse; och

riksdagens revisorers verksamhetsberättelse för år 1968.

§ 13

Anmäldes, att följande Kungl. Maj:ts proposition och skrivelse tillställts kammaren, nämligen

nr 2, angående utgifter på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1968/69, och

nr 6, om förordnande av en statsrådsledamot att utöva den befattning med riksdagsärenden som enligt § 46 riksdagsordningen tillkommer en ledamot av statsrådet.

Nämnda proposition och skrivelse bordlades.

§ 14

Anmäldes följande motioner:

nr 1, av herrar *Alemyr* och *Martinson*, angående riktlinjerna för svensk export av krigsmateriel,

nr 2, av herr *Hermansson m. fl.*, om upprättande av officiella förbindelser med Sydvietsnams nationella befrielsefront (FNL),

nr 3, av herr *Sjöholm*, om förbud för riksdagsledamot att tala från manuskript,

nr 4, av fru *Thunvall m. fl.*, om avskaffande av adelsväsendet,

nr 5, av herr *Eriksson* i Arvika *m. fl.*, om ersättning av statsmedel till frikyrklig vigselförrättare,

nr 6, av herr *Bergman*, om förstärkning av lekmannainflytandet inom rikspolisstyrelsen,

nr 7, av herr *Eriksson* i Arvika *m. fl.*, om utredning angående den enskilda väghållningens organisation,

nr 8, av herr *Jonsson* i Mora *m. fl.*, om rabatt för folkpensionär vid resa i första klass på statens järnvägar,

nr 9, av fru *Marklund m. fl.*, om statliga bolags utträde ur Svenska arbetsgivareföreningen.

nr 10, av herr *Sjöholm m. fl.*, angående stödet till boxningssporten,

nr 11, av herr förste vice talmanen *von Friesen*, om omprövning av bestämmelserna beträffande handel med explosiva varor,

nr 12, av herr *Sjöholm*, om borttagande ur brottsbalken av påföljden suspension,

nr 13, av herr *Sjöholm m. fl.*, om vidgad straffbarhet vid rattonykterhet,

nr 14, av herr *Sjöholm m. fl.*, om allmän försäkring vid våldsbrott,

nr 15, av herr *Vigelsbo m. fl.*, om handläggning av narkotikamål inom stängda dörrar,

nr 16, av herr *Dahlgren m. fl.*, om förbättring av det studiesociala stödet,

nr 17, av herr *Hedlund m. fl.*, om sänkning av pensionsåldern,

nr 18, av herr *Hermansson m. fl.*, om sänkning av pensionsåldern, m. m.,

nr 19, av fru *Ryding m. fl.*, om omprövning av reglerna för basbeloppets beräkning inom ATP-systemet,

nr 20, av herr *Börjesson* i Falköping *m. fl.*, om skyldighet att borttaga gammal taggtråd,

nr 21, av herr *Börjesson* i Falköping *m. fl.*, om styrkande av äganderätt till fastighet genom utdrag ur taxeringslängd,

nr 22, av herr *Eriksson* i Arvika *m. fl.*, om översyn av lagstiftningen om enskilda vägar,

nr 23, av herrar *Sjöholm* och *Werner*, om ett bättre djurskydd,

nr 24, av herr *Svenning m. fl.*, om ökat konsumentinflytande vid stadsplanering m. m.,

nr 25, av herr *Nilsson* i Agnäs, om bättre tillvaratagande av odlingsbar mark,

nr 26, av herr *Wiktund* i Stockholm, om inrättande av natur- och miljövårdsorgan inom primärkommunerna,

nr 27, av herr *Börjesson* i Falköping, om statens övertagande av alla kostnader för skador på grund av alkoholbruket,

nr 28, av herr *Sjöholm*, om översyn av inkassofirmornas verksamhet, samt nr 29, av herr *Wiklund* i Stockholm, om vård av svenska patienter utomlands.

Dessa motioner bordlades.

§ 15

På hemställan av herr talmannen beslöt kammaren, att Kungl. Maj:ts proposition nr 1, angående statsverkets tillstånd och behov under budgetåret 1969/70, samt proposition nr 2, angående utgifter på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1968/69, skulle uppföras sist å föredragningslistan för kammarens nästkommande sammanträde.

§ 16

Meddelande om enkla frågor

Meddelades, att herr talmannen tillställts nio enkla frågor, nämligen av:

herr *Svenning* (s), till herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet angående vanhävdslag för hyresfastigheter,

herr *Fridolfsson* i Stockholm (m), till herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet angående åtgärder för att förhindra skändning av nationell symbol,

fru *Hörnlund* (s), till herr statsrådet och chefen för kommunikationsde-

partementet angående placeringen av kommunala medel som industrilån,

herr *Henningsson* (s), till herr statsrådet och chefen för inrikesdepartementet angående medgivande av kommunalt organ vid uppsägning av hyresavtal,

herr *Romanus* (fp), till statsrådet fru Odhnoff angående daghemsplatser för barn till studerande vid universitet och högskolor,

herr *Sjöholm* (fp), till herr statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet angående planerad förläggning av parkeringshus till sjukhusområde,

herr *Ahlmark* (fp), till herr statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet angående en konferens mellan länderna vid Östersjön om gemensamma regler m. m. för tankbåtar för olja,

herr *Henningsson* (s), till herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet angående servitut för väg, samt

herr *Petersson* i Gäddvik (m), till herr statsrådet och chefen för socialdepartementet angående tillsättandet av överläkartjänster.

§ 17

Justerades protokollsutdrag.

Kammarens ledamöter åtskildes här efter kl. 11.22.

In fidem
Sune K. Johansson

Onsdagen den 15 januari

Kl. 10.00

§ 1

Företogs val av föreskrivet antal ledamöter i de ständiga utskotten, nämligen åtta i utrikesutskottet, tio i konstitutionsutskottet, femton i statsutskottet, tio i bevillningsutskottet, åtta i bankoutskottet samt i vart och ett av lagutskotten, tio i jordbruksutskottet och tolv i allmänna beredningsutskottet.

Beträffande dessa och övriga till dagens sammanträde utsatta val lämnades på begäran ordet till

Herr ANDRE VICE TALMANNEN, som yttrade:

Herr talman! För vart och ett av de val som skall företagas vid detta plenum ber jag att få avlämna en gemensam lista, vilken godkänts av de av kammaren valda ledamöterna i talmanskonferensen. Varje lista upptar namn å så många personer, som det ifrågavarande valet avser.

Sedan herr andre vice talmannen här efter avlämnat för nu ifrågavarande val avsedda tio listor, alla försedda med partibeteckningen »Gemensam lista», samt listorna blivit i ovan upptagen ordning av herr talmannen upplästa och av kammaren godkända, befanns följande personer, vilkas namn i här angiven ordning upptagits å respektive listor, ha utsetts till ledamöter i

utrikesutskottet:

Alemyr (s)
Skoglund (s)
Mellqvist (s)
Hedlund (cp)
Wedén (fp)
Holmberg (m)

Eriksson i Stockholm, fru (s)
Wahlund (cp)

konstitutionsutskottet:

Adamsson (s)
Nilsson i Östersund (s)
Henningsson (s)
Larsson i Luttra (cp)
Hamrin (fp)
Wennerfors (m)
Thunvall, fru (s)
Johansson i Trollhättan (s)
Boo (cp)
Nelander (fp)

statsutskottet:

Karlsson i Olofström (s)
Almgren (s)
Mellqvist (s)
Eliasson i Sundborn (cp)
Gustafson i Göteborg (fp)
Bohman (m)
Lewén-Eliasson, fru (s)
Bergman (s)
Lindholm (s)
Mattsson (cp)
Johansson i Norrköping (s)
Enskog (fp)
Nordstrandh (m)
Alemyr (s)
Nilsson i Tvärålund (cp)

bevillningsutskottet:

Brandt (s)
Engkvist (s)
Holmqvist, fru (s)
Vigelsbo (cp)
Nettelbrandt, fru (fp)
Magnusson i Borås (m)
Kristenson (s)

Carlstein (s)
Nyström (s)
Eriksson i Bäckmora (cp)

bankoutskottet:

Hagnell (s)
Franzén i Motala (s)
Bengtsson i Landskrona (s)
Börjesson i Glömminge (cp)
Larsson i Umeå (fp)
Regnell (m)
Rask (s)
Fälldin (cp)

första lagutskottet:

Löfqvist, fru (s)
Bergegren, fröken (s)
Martinsson (s)
Dockered (cp)
Wiklund i Stockholm (fp)
Kristensson, fru (m)
Jönsson i Malmö (s)
Larsson i Norderön (cp)

andra lagutskottet:

Lundberg (s)
Odhe (s)
Bengtsson i Varberg (s)
Gustavsson i Alvesta (cp)
Jönsson i Ingemarsgården (fp)
Wetterström, fröken (m)
Sandell, fröken (s)
Fredriksson (s)

tredje lagutskottet:

Svenning (s)
Ekström (s)
Sundelin (s)
Grebäck (cp)
Tobé (fp)
Hedin (m)
Anderson, fröken (s)
Franzén i Träkumla (cp)

jordbruksutskottet:

Arweson (s)
Johanson i Västervik (s)

Persson i Skänninge (s)
Hansson i Skegrie (cp)
Antby (fp)
Eliasson i Moholm (m)
Lundmark (s)
Trana (s)
Eskilsson (s)
Jonasson (cp)

allmänna beredningsutskottet:

Eriksson i Stockholm, fru (s)
Svensson i Kungälv (s)
Haglund (s)
Larsson i Borrby (cp)
Rimås (fp)
Nilsson i Bästekille (m)
Gustafsson i Uddevalla (s)
Hörnlund, fru (s)
Ekroth, fru (s)
Johansson i Skärstad (cp)
Johansson i Simrishamn (s)
Andersson i Örebro (fp).

I samband med valet av ledamöter i utrikesutskottet beslöts på framställning av herr talmannen, att riksdagens kanslideputerade skulle genom utdrag av protokollet underrättas om kammarens val av ledamöter ävensom om det likaledes till dagens sammanträde utsatta valet av suppleanter i nämnda utskott samt anmodas låta uppsätta och till kamrarna ingiva förslag till den skrivelse i ämnet, som borde till Konungen avlåtas.

§ 2

Anställdes val av sex revisorer för granskning av statsverkets, riksbankens och riksgäldskontorets tillstånd, styrelse och förvaltning samt sex suppleanter för dessa revisorer.

För detta val avlämnade herr andre vice talmannen en av de utav kammaren valda ledamöterna i talmanskonferensen godkänd lista, som bar parti-beteckningen »Gemensam lista» och hade följande utseende:

Revisorer

Suppleanter

Riksdagsman Odhe, N. S. (s), Vinninga	Riksdagsman Persson, S. G. F. (s), Skänninge
Riksdagsman Engkvist, J. G. V. (s), Bjärnum	Riksdagsman Andersson, K.-G. (s), Storfors
Riksdagsledamot fru Eriksson, N. M. (s), Stockholm	Riksdagsman Bengtsson, H. V. (s), Landskrona
Riksdagsman Hansson, N. G. (cp), Skegrie	Riksdagsman Larsson, G. K. V. (cp), Luttra, Falköping
Riksdagsman von Friesen, O. B. (fp), Göteborg	Riksdagsman Gustafson, S. H. (fp), Göteborg
Riksdagsledamot fröken Wetterström, K. H. (m), Linköping	Riksdagsman Nilsson, J. O. (m), Bästekille, Vitaby

Sedan denna lista upplästs och av kammaren godkänts, förklarades ha blivit utsedda till statsrevisorer herrar Odhe och Engkvist (båda s), fru Eriksson i Stockholm (s), herrar Hansson i Skegrie (cp) och von Friesen (fp) samt fröken Wetterström (m) ävensom till suppleanter för dem respektive herrar Persson i Skänninge (s), Andersson i Storfors (s), Bengtsson i Landskrona (s), Larsson i Luttra (cp), Gustafson i Göteborg (fp) och Nilsson i Bästekille (m).

§ 3

Företogs val av åtta ledamöter i riksdagens lönedelelegation för valperioden 1969—1972, med erinran om punkt 5 i övergångsbestämmelserna till vilande förslag till ändringar i riksdagsordningen (KU 1968: 20 s. 152).

Den av herr andre vice talmannen för detta val avlämnade listan, som godkänts av de utav kammaren valda ledamöterna i talmanskonferensen, upptog under partibeteckningen »Gemensam lista» följande namn:

Gustafsson i Uddevalla (s)
Almgren (s)
Bengtsson i Landskrona (s)
Boo (cp)

Larsson i Umeå (fp)
Ringaby (m)
Kristenson (s)
Gustavsson i Alvesta (cp).

Herr talmannen uppläste nu denna lista, vilken kammaren godkände; och förklarades de personer, vilkas namn upptagits å listan, utsedda till ledamöter i riksdagens lönedelelegation.

Riksdagens kanslideputerade skulle genom utdrag av protokollet underrättas om kammarens val av nämnda ledamöter och om det likaledes till dagens plenum utsatta valet av suppleanter för dem samt anmodas låta uppsätta och till kamrarna ingiva förslag till skrivelse till Konungen med anmälan om de förrättade valen.

§ 4

Företogs val av tjugofem ledamöter i riksdagens krigsdelegation jämte suppleanter för dessa.

Den av herr andre vice talmannen för dessa val avlämnade listan, som godkänts av de utav kammaren valda ledamöterna i talmanskonferensen och bar partibeteckningen »Gemensam lista», var av följande utseende:

Ledamöter	Suppleanter
Erlander (s)	Johansson i Trollhättan (s)
Nilsson i Stockholm (s)	Gustafsson i Stockholm (s)
Johansson i Ljungby (s)	Lundkvist (s)
Hedlund (cp)	Eriksson i Bäckmora (cp)
Ohlin (fp)	Antby (fp)
Holmberg (m)	Magnusson i Borås (m)
Lindholm (s)	Carlstein (s)
Allard (s)	Bergman (s)
Palme (s)	Henningsson (s)
Hansson i Skegrie (cp)	Dockered (cp)
Bergegren, fröken (s)	Johansson i Simrishamn (s)
Wedén (fp)	Wiklund i Stockholm (fp)
Cassel (m)	Wetterström, fröken (m)
Eriksson i Stockholm, fru (s)	Hagnell (s)
Skoglund (s)	Lindahl (s)
Eliasson i Sundborn (cp)	Larsson i Norderön (cp)
Bengtsson i Varberg (s)	Svanberg (s)
Martinsson (s)	Lewén-Eliasson, fru (s)
Nettelbrandt, fru (fp)	Mundebo (fp)
Bohman (m)	Hedin (m)
Mellqvist (s)	Ekroth, fru (s)
Wahlund (cp)	Larsson i Luttra (cp)
Alemyr (s)	Carlsson i Tyresö (s)
Gustafson i Göteborg (fp)	Enskog (fp)
Eliasson i Moholm (m)	Kristensson, fru (m)

Efter det denna lista av herr talman-
nen upplästs och av kammaren god-
känts, förklarades de å listan upptagna
personerna utsedda till ledamöter re-
spektive suppleanter i riksdagens krigs-
delegation.

§ 5

Företogs val av åtta medlemmar i
Nordiska rådet för tiden intill dess val
nästa gång äger rum.

För detta val avlämnade herr andre
vice talmannen en av de utav kamma-
ren valda ledamöterna i talmanskon-

ferensen godkänd lista, som under par-
tibeteckningen »Gemensam lista» upp-
tog följande namn:

Skoglund (s)
Mellqvist (s)
Hammarberg (s)
Antonsson (cp)
Ohlin (fp)
Cassel (m)
Bergman (s)
Nilsson i Tvärålund (cp).

Efter det denna lista upplästs och av
kammaren godkänts, förklarades de å

listan upptagna personerna ha blivit utsedda till medlemmar i Nordiska rådet.

På framställning av herr talmannen beslöts, att riksdagens kanslideputerade skulle genom utdrag av protokollet underrättas om kammarens val av medlemmar i Nordiska rådet och om det likaledes till dagens plenum utsatta valet av suppleanter för dem samt anmodas låta uppsätta och till kamrarna ingiva förslag dels till förordnanden för de valda, dels ock till skrivelse till Konungen med anmälan om de förrättade valen.

§ 6

Anställdes val av beslutat antal suppleanter för ledamöterna i de ständiga utskotten, nämligen 8 i utrikesutskottet, 21 i konstitutionsutskottet, 36 i statsutskottet, 22 i bevillningsutskottet, 19 i bankoutskottet, 18 i första lagutskottet, 19 i andra lagutskottet, 18 i tredje lagutskottet, 20 i jordbruksutskottet och 22 i allmänna beredningsutskottet.

Sedan herr andre vice talmannen här efter avlämnat nu ifrågavarande tio listor, alla med partibeteckningen »Gemensam lista», och listorna blivit i ovan upptagen ordning av herr talmannen upplästa och av kammaren godkända, befanns följande personer, vilkas namn i här angiven ordning upptagits å respektive listor, utsedda till suppleanter i

utrikesutskottet:

Bengtsson i Varberg (s)
Carlsson i Tyresö (s)
Lewén-Eliasson, fru (s)
Eliasson i Sundborn (cp)
Ohlin (fp)
Bohman (m)
Martinsson (s)
Gustafson i Göteborg (fp)

konstitutionsutskottet:

Andersson i Billingsfors (s)
Andersson i Storfors (s)
Mossberg (s)
Gustafsson i Stenkyrka (cp)

Ohlin (fp)
Werner (m)
Henrikson (s)
Zetterström (s)
Nygren (s)
Magnusson i Nennesholm (cp)
Gustafsson i Barkarby (s)
Jonsson i Mora (fp)
Carlshamre (m)
Hjelm-Wallén, fru (s)
Häll (s)
Glimnér (cp)
Bergqvist (s)
Anér, fru (fp)
Mogård, fru (m)
Wahlund (cp)
Strömberg (fp)

statsutskottet:

Gustafsson i Uddevalla (s)
Lindahl (s)
Fagerlund (s)
Antonsson (cp)
Källstad (fp)
Cassel (m)
Eskel (s)
Holmberg, fru (s)
Blomkvist (s)
Andersson i Knäred (cp)
Svanberg (s)
Tobé (fp)
Ljungberg, fröken (m)
Lindkvist (s)
Jönsson i Arlov (s)
Dahlgren (cp)
Nilsson i Kristianstad (s)
Gustavsson i Ängelholm (s)
Mundebo (fp)
Petersson i Gäddvik (m)
Ludvigsson, fru (s)
Sjönell (cp)
Zachrisson (s)
Ericson i Örebro (s)
Westberg i Ljusdal (fp)
Gradin, fru (s)
Sundberg, fru (m)
Pettersson i Lund (s)
Elmstedt (cp)
Östrand (s)
Lindberg (s)
Ullsten (fp)

Sundman (cp)
Lothigius (m)
Eriksson i Arvika (fp)
Holmberg (m)

bevillningsutskottet:

Hammarsten (s)
Wikner (s)
Josefsson i Halmstad (s)
Andersson i Knäred (cp)
Larsson i Umeå (fp)
Enarsson (m)
Wiklund i Härnösand (s)
Andersson i Södertälje (s)
Berglund, fru (s)
Börjesson i Falköping (cp)
Leander (s)
Ahlmark (fp)
Lothigius (m)
Marcusson (s)
Bergman, fru (s)
Sundkvist (cp)
Green (s)
Westberg i Hofors (s)
Ericsson i Ätvidaberg (fp)
Hovhammar (m)
Gustavsson i Nässjö (s)
Josefson i Arrie (cp)

bankoutskottet:

Haglund (s)
Hörnlund, fru (s)
Fridolfsson i Rödeby (s)
Sjönell (cp)
Löfgren (fp)
Enarsson (m)
Lindberg, fru (s)
Nordberg (s)
Marcusson (s)
Börjesson i Falköping (cp)
Svensson i Eskilstuna (s)
Hyltander (fp)
Ringaby (m)
Brännström (s)
Dahl, fru (s)
Stridsman (cp)
Hellström (s)
Ericsson i Ätvidaberg (fp)
Clarkson (m)

första lagutskottet:

Björk i Påarp (s)
Hansson i Piteå (s)
Zetterström (s)
Johansson i Växjö (cp)
Sjöholm (fp)
Oskarson (m)
Henrikson (s)
Mossberg (s)
Bergander, fru (s)
Polstam (cp)
Rosqvist (s)
Anér, fru (fp)
Fridolfsson i Stockholm (m)
Åsbrink, fröken (s)
Jadestig (s)
Jonäng, fru (cp)
Sellgren (fp)
Thylén (m)

andra lagutskottet:

Svensson i Kungälv (s)
Skantz, fru (s)
Göransson (s)
Larsson i Öskevik (cp)
Jonsson i Mora (fp)
Ringaby (m)
Nordberg (s)
Nilsson i Kalmar (s)
Sigurdsen, fru (s)
Nilsson, fru (cp)
Gadd (s)
Fränkel, fru (fp)
Åkerlind (m)
Aldén (s)
Håvik, fru (s)
Johansson i Skärstad (cp)
Olsson i Mölndal (s)
Romanus (fp)
Carlshamre (m)

tredje lagutskottet:

Ekroth, fru (s)
Hammarberg (s)
Sundström, fru (s)
Elmstedt (cp)
Åberg (fp)
Wachtmeister (m)
Hugosson (s)
Josefsson i Halmstad (s)
Johnsson i Blentarp (s)

Fälldin (cp)
 Ekvall (s)
 Jönsson i Ingemarsgården (fp)
 Krönmark (m)
 Olsson i Timrå (s)
 Sörenson (s)
 Josefson i Arrie (cp)
 Sellgren (fp)
 Burenstam Linder (m)

jordbruksutskottet:

Johansson i Simrishamn (s)
 Lindberg, fru (s)
 Björk i Påarp (s)
 Persson i Heden (cp)
 Nilsson i Lönsboda (fp)
 Sundberg, fru (m)
 Fridolfsson i Rödeby (s)
 Wikner (s)
 Sundström, fru (s)
 Dahlgren (cp)
 Nygren (s)
 Berndtsson (fp)
 Hedin (m)
 Dahl, fru (s)
 Brännström (s)
 Sundkvist (cp)
 Andersson i Södertälje (s)
 Åberg (fp)
 Krönmark (m)
 Stridsman (cp)

allmänna beredningsutskottet:

Wiklund i Härnösand (s)
 Hansson i Piteå (s)
 Hugosson (s)
 Gustafsson i Stenkyrka (cp)
 Hyltander (fp)
 Nilsson i Agnäs (m)
 Andersson i Billingsfors (s)
 Göransson (s)
 Åsbrink, fröken (s)
 Johansson i Växjö (cp)
 Green (s)
 Fränkel, fru (fp)
 Thylén (m)
 Häll (s)
 Gadd (s)
 Nilsson, fru (cp)
 Aldén (s)
 Rosqvist (s)

Nilsson i Lönsboda (fp)
 Björck i Nässjö (m)
 Jonäng, fru (cp)
 Strömberg (fp).

§ 7

Verkställdes val av suppleanter för de under § 3 omförmälda ledamöterna i riksdagens löne delegation för valperioden 1969—1972, med erinran om punkt 5 i övergångsbestämmelserna till vilande förslag till ändringar i riksdagsordningen (KU 1968: 20 s. 152).

Herr andre vice talmannen avlämnade en lista, vilken under partibeteckningen »Gemensam lista» upptog följande namn:

Blomkvist (s)
 Skantz, fru (s)
 Lindberg, fru (s)
 Larsson i Öskevik (cp)
 Rimås (fp)
 Enarsson (m)
 Carlstein (s)
 Elmstedt (cp).

Sedan denna lista av herr talmannen upplästs och av kammaren godkänts förklarades de personer, vilkas namn fanns upptagna å listan, utsedda till suppleanter för här ifrågavarande ledamöter.

§ 8

Företogs val av åtta suppleanter för de av kammaren utsedda medlemmarna av Nordiska rådet.

Herr andre vice talmannen avlämnade en lista, som under partibeteckningen »Gemensam lista» upptog följande namn:

Adamsson (s)
 Hammarsten (s)
 Skantz, fru (s)
 Fälldin (cp)
 Wedén (fp)
 Eliasson i Moholm (m)
 Johansson i Norrköping (s)
 Sundman (cp).

Efter det denna lista av herr talmannen upplästs och av kammaren god-

känts, förklarades de å listan upptagna personerna utsedda till suppleanter i Nordiska rådet.

§ 9

Justerades protokollsutdrag angående de i §§ 1—8 omförmälda valen.

§ 10

Föredrogs och lades till handlingarna Kungl. Maj:ts på rikssalen överlämnade berättelse till 1969 års riksdag om vad i rikets styrelse sig tilldragit.

§ 11

Föredrogs och lades till handlingarna Kungl. Maj:ts skrivelse, nr 6, med tillkännagivande, att Kungl. Maj:t förordnat statsrådet Lennart Geijer att under innevarande riksdag utöva den befattning med riksdagsärenden som enligt § 46 riksdagsordningen tillkommer en ledamot av statsrådet;

och skulle underrättelse om denna skrivelses innehåll meddelas vederbörande utskott samt riksdagens kansli-puterade.

§ 12

Föredrogs och hänvisades till bankoutskottet riksdagens löne delegations å bordet vilande redogörelse för dess verksamhet under år 1968.

§ 13

Föredrogs var för sig följande å bordet vilande motioner; och hänvisades därvid

till utrikesutskottet motionerna nr 1 och 2;

till konstitutionsutskottet motionerna nr 3 och 4;

till statsutskottet motionerna nr 5—10;

till lagutskottet motionerna nr 11—24;

till jordbruksutskottet motionerna nr 25 och 26; samt

till allmänna beredningsutskottet motionerna nr 27—29.

§ 14

Föredrogs och hänvisades till lagutskott justitieombudsmännens till innevarande riksdag avgivna, å bordet vilande ämbetsberättelse.

§ 15

Föredrogs och hänvisades till konstitutionsutskottet riksdagens revisorers å bordet vilande verksamhetsberättelse för år 1968.

§ 16

Föredrogs var för sig följande, vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda men då bordlagda interpellationsframställningar, nämligen av:

herr *Eriksson* i Bäckmora (cp), till herr statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet angående upp rustning av vägnätet i Gävleborgs län,

fru *Holmberg* (s), till herr statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet angående förbättring av kommunikationerna inom glesbygdskommuner,

herr *Wiklund* i Stockholm (fp), till statsrådet fru Odhnoff angående åtgärder för att tillgodose det sociala omvårdnadsbehov som de s. k. julaktionerna i vissa tätorter aktualiserat,

herr *Persson* i Skänninge (s), till herr statsrådet och chefen för socialdepartementet angående information om de ekonomiska konsekvenserna vid förtida uttag av pension, m. m.,

herr *Ahlmark* (fp), till herr statsrådet och chefen för handelsdepartementet angående handelsförbindelserna med Portugal, m. m.,

herr *Hermansson* (vpk), till herr statsrådet och chefen för inrikesdepartementet angående politisk asyl för amerikanska desertörer och värnpliktsvägrare, samt

herr *Larsson* i Umeå (fp), till herr statsrådet och chefen för finansdepartementet angående viss reducering av ex-

Interpellation ang. förfarandet vid fastställande och utbetalning av markersättning i naturvårdsärenden

tra skatteutjämningsbidrag till kommuner.

Kammaren biföll dessa framställningar.

§ 17

På hemställan av herr talmannen beslöt kammaren, att Kungl. Maj:ts propositioner nr 1 och nr 2 skulle uppföras sist å föredragningslistan för kammarens nästkommande sammanträde.

§ 18**Interpellation ang. förfarandet vid fastställande och utbetalning av markersättning i naturvårdsärenden**

Ordet lämnades på begäran till

Herr VIGELSBO (cp), som yttrade:

Herr talman! Genom utökningen av naturvårdslagstiftningens omfattning har under senare år markersättningsfrågorna fått stor aktualitet. Det är angeläget att ersättningsfrågor som uppstår vid tillämpningen av naturvårdslagstiftningen löses på ett snabbt och smidigt sätt. Därmed skapas större förutsättningar för en positiv inställning till lagstiftningen, och man undviker onödig irritation. För att belysa hur förfarandet hittills varit kan följande exempel andragas.

Den 30 april 1958 fridlystes enligt naturskyddslagen ett större markområde i Vänsjö by, Torstuna kommun i Västmanlands län. Det fridlysta området ägs av Erikssons dödsbo betecknat Vänsjö 1³ och Linnea Karlsson Vänsjö 2⁴ samt en samfällighet bestående av många markägare. Då markägarna, delägarna i området, skulle ha ersättning för berörda mark, ingavs till expropriationsdomstolen stämning den 28 april 1959, varvid ersättning begärdes för hela området.

Sedan skrev riksantikvarieämbetet till länsstyrelsen i Västmanlands län den 20 december 1960 och anhöll att

få fridlysa viss del av området enligt fornminneslagen. Denna framställning föranledde tvist mellan olika instanser men framställningen godkändes av Kungl. Maj:t den 3 december 1963. Då fornminneslagens fridlysningsstillämpning kom att gälla endast en viss del av berörda grusmarksområde, den mellersta, innebar detta att markområdets båda ändpartier är fridlysta enligt naturvårdslagen, och för detta skulle kronan betala ersättning till markägarna.

Beträffande ersättningen för det område som fridlysts enligt naturskyddslagen har i fråga om ersättningsbeloppen viss tvist uppstått. 25 000 kronor har redan erhållits och fördelats mellan områdets markägare. Dessa 25 000 kronor utgjorde endast en förskottsavbetalning varom man från båda håll var överens. Återstående ersättning skulle erläggas senare efter överenskommelse. Efter det att markägarna framställt sina ersättningsanspråk enades man slutligen om en kompromiss, innebärande en ersättning av 100 000 kronor utöver tidigare erhållna 25 000 kronor. På dessa 100 000 kronor skulle dessutom utgå ränta från den dag då fridlysnings enligt naturvårdslagen utfärdades den 30 april 1958. Dessa 100 000 kronor grundar sig på en förlikningsuppgörelse, vilken markägarna accepterade för att de så fort som möjligt skulle få sina pengar samt få frågan ur världen.

Enligt vad som under hand erfarits har kronans ombud intet haft att erinra mot den träffade kompromissuppgörelsen men har förklarat att han måste ha länsstyrelsens godkännande. När markägarna sedan kontaktade länsstyrelsen bibringades de den uppfattningen, att uppgörelsen måste betraktas som praktiskt taget klar och skulle komma att godkännas. Tiden gick emellertid, och då intet vidare inträffade ringde markägarnas ombud länsstyrelsen och efterhörde ärendets behandling. Han erhöi därvid meddelandet att ärendet

Interpellation ang. förfarandet vid fastställande och utbetalning av markersättning i naturvårdsärenden

remitterats till naturvårdsverket för yttrande. Detta skedde den 27 oktober 1967.

Efter endast drygt två månader har statens naturvårdsverk avlämnat sitt den 4 januari 1968 dagtecknade svar. Svaret förefaller något egendomligt. Man måste fråga sig hur ett ämbetsverk i Stockholm kan bedöma Enköpings stads behov av grus för de närmaste 100 åren. Även om antagandet skulle vara riktigt bör kanske erinras om att även andra städer och tätorter är belägna inom Vånsjöåsens försörjningsområde. Där ligger utom Enköping även Västerås, Uppsala och en hel del andra expanderande tätortssambällen. Naturvårdsverkets remiss måste således till sitt bevisvärde starkt underkännas. Naturvårdsverkets resonemang strandar också på den omständigheten, att grus tagits i detta åsområde före fridlysningen. Av sakkunniga som uttalat sig, bl. a. statens väginstitut, har grusets kvalitet bedömts som mycket bra för vägunderhåll. Andra sakkunniga har också ansett gruset mycket värdefullt även för gjutnings- och cementeringsändamål.

Naturvårdsverket har sedermera översänt sitt yttrande till länsstyrelsen, som i sin egenskap av kronans företrädare föranstaltat om en utredning av hela frågan. För detta utredningsändamål har man anlitat Ingenjörfirman Orrje & Co AB i Stockholm. De utrednings- och rättegångskostnader som härmed kommer att uppstå torde sannolikt inte komma att understiga det belopp markägarna enligt den träffade kompromissuppgörelsen skulle ha. Markägarna kan och bör kanske också påkalla en expertutredning, vilken kommer att kosta pengar och ytterligare belasta kronans utgifter i detta ärende.

Om parterna sedan likväl inte kan komma överens får man utgå ifrån att överklaganden kommer att ske. Detta kommer då att medföra ytterligare kost-

nader och tidspillan. För det område som fridlystes av fornminnesföreningen har ingen ersättning utgått och inte heller inräknats i den träffade kompromissen.

Till allt detta skall nu ytterligare påpekas, att under de tio år som gått sedan detta ärende första gången blev aktuellt har en av jordägarna avlidit. Sterbhuset består nu av sex barn jämte änkan. Nu har det ju fastställts viss tid för uppkomna sterbhus avveckling. Hur skall man förfara i sådana fall som detta, då man på grund av statlig byråkrati förmenas möjligheten att efterleva lagens regler?

Vore det inte riktigt att efter denna långa tid reglera ärendet? Det kan väl ändå inte ligga i vare sig enskilda medborgares eller samhällets intresse att i en sak, där preliminär uppgörelse träffats, genom fortsatta utredningar och rättsliga tvister fortsätta ett meningsutbyte som kostar statsverket stora pengar. Advokater och utredningsbyråer torde ingalunda sakna inkomstbringande arbetsuppgifter utan att som här sker ligga förut skattetyngda medborgare till last.

Med stöd av här angivna motivering får jag hemställa om andra kammarens medgivande att till statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet framställa följande frågor:

1. Vill statsrådet lämna en redogörelse för sin principiella syn på förfarandet vid fastställande och utbetalning av markersättning i naturvårdsärenden?

2. Anser statsrådet det i princip vara rimligt att en fråga om markersättning under ett tiotal år skall kastas fram och tillbaka mellan olika utrednings- och remissinstanser åsamkande statsverket ständigt ökade kostnader och medförande tidspillan för markägarna?

Denna anhållan bordlades.

§ 19

**Interpellation ang. försvarets
lagerlokaler**

Ordet lämnades på begäran till

Herr VIGELSBO (cp), som yttrade:

Herr talman! Vårt lands försvarskostnader belöper sig numera till mycket betydande summor och kommer planmässigt att stiga för varje år. Från militärt håll har erinringar gjorts om att anlagen likväl är alltför snävt tilltagna. De är med andra ord otillräckliga för upprätthållande av ett allsidigt och effektivt försvar. Det torde vara svårt för lekmannen att sakligt bedöma det reella underlaget för dessa påståenden. Vissa förhållanden är dock, såvitt kan bedömas av vad som kommit till en bredare allmänhets kännedom, ägnade att inge intrycket att den sparsamhet som man tycker borde vara påkallad ofta inte iakttages.

Jag tillåter mig här ange ett par exempel som, åtminstone lekmanmässigt, bedömts som synnerligen tveksamma ur kalkyleringssynpunkt. Jag nämner de platser som jag avser utan att därmed fastslå att dessa är de enda där liknande förhållanden förekommer.

För elva år sedan förhyrdes uthusbyggnaderna till en större gård i Romfartuna socken i Västmanlands län. Husen avsågs utgöra lagerlokaler för arméns behov. Husens sammanlagda golvyta uppgick till cirka 2 800 m². För husens iordningställande för ändamålet gjordes investeringar på omkring 150 000 kronor. Stora ändringar beträffande husens inredning gjordes innefattande cementering, snickerier, elektrifiering och murningsarbeten. Då arbetet måste betraktas som mycket välgjort bibehåller husen alltjämt, efter elva års uthyrning, en ur lagringssynpunkt synnerligen god standard.

Nu har man emellertid, från och med den 1 januari 1969, avflyttat från dessa lagerlokaler. I stället har man gjort likartade investeringar i en annan ladu-

gård vid Svanå i Västmanland, beläget endast en halv mil från den föregående lagerplatsen i Romfartuna. De tidigare lagerlokalerna står nu följaktligen oanvända. Som motiv för förflyttningen har angivits att romfartunautrymmena i detta fall var alltför stora. Gentemot detta bör dock erinras, att i den byggnadsvolym, som tidigare förhyrts i Romfartuna, finns också ett fristående svinstall, vars storlek är ungefär densamma som hos det nya utrymme som förhyrts i Svanå. Det anförda motivet måste följaktligen betraktas som föga trovärdigt. Motsvarande utrymme fanns att tillgå i det tidigare förhyrda och för ändamålet inredda utrymmet.

Som en ytterligare egendomlighet kan nämnas att man i det förhyrda svinstallet hade låtit uppföra en ganska stor betongsilos till vänster om stora ingången. Det hade uppgivits att man där skulle förvara ammunitionen, av vilken anledning silon försetts med en stor gjutjärnslucka med tillhörande ram. Kostnaden var säkerligen många tusen kronor. Denna betongsilos har sedan förklarats olämplig för sitt avsedda ändamål och följaktligen aldrig kommit till användning. Bortkastade pengar således.

Enligt uppgift har man nu för avsikt att på annat håll i länet, nämligen i Möklinta socken, uppföra ett större centrallagerhus. Samtidigt som man anser att lagerlokalerna var för stora i Romfartuna avser man nu alltså att anlägga ett större centrallagerhus några mil från det som tidigare nedlagts därför att det var för stort. Det är ju svårt för en större allmänhet att sätta sig in i alla militärens olika avsikter och beräkningar, men många måste fråga sig, om det ändå kan vara ekonomiskt klokt att förfara på angivet sätt med skattebetalarnas pengar. De måste, när man handskas så oförsiktigt med allmänna medel som förefaller ha skett i dessa fall, undra vad som då kan inträffa i ännu större sammanhang.

Mången frågar sig om det inte före-

Interpellation ang. aktievinstbeskattningens verkningar

ligger någon kontroll över hur man handlar på militärt håll. Om det föreligger brister och planlöshet i lagerbyggnadsorganisationen, hur ser då administrationen i övrigt ut? Det är frågor som framställs och som säkerligen ur både ekonomisk och försvarspolitisk synpunkt borde klarläggas.

Med hänvisning till det anförda får jag härmed hemställa om andra kammarens medgivande att till statsrådet och chefen för försvarsdepartementet framställa följande frågor:

1. Har statsrådet sin uppmärksamhet riktad på lagerbyggnadsorganisationen inom försvaret?

2. Om så är fallet, ämnar statsrådet vidtaga de undersökningar som kan anses vara påkallade med anledning av de rådande förhållandena?

Denna anhållan bordlades.

§ 20

Interpellation ang. aktievinstbeskattningens verkningar

Ordet lämnades på begäran till

Herr BERGQVIST (s), som yttrade:

Herr talman! År 1966 infördes nya regler för beskattning av realisationsvinst på aktier och likartade tillgångar. Från och med den 1 juli 1966 tillämpas i huvudsak följande bestämmelser:

Vid försäljning av aktier och likartade tillgångar som skattskyldig innehaft minst fem år utgör den skattepliktiga realisationsvinsten 10 procent av försäljningspriset efter avdrag för kostnaderna för försäljningen. Om den skattskyldige kan göra sannolikt att försäljningen skett utan vinst eller med en vinst som inte överstiger 5 procent av försäljningspriset skall beskattning dock inte ske. Bestämmelserna skall ej heller gälla vid omflyttning av organisationsaktier inom en koncern. Dessutom har Kungl. Maj:t rätt att medge undantag från bestämmelserna vid försälj-

ning som är föranledd av strukturalisering. Från den schablonmässigt beräknade skattepliktiga realisationsvinsten under ett beskattningsår medges avdrag med 500 kronor. Vid försäljning av aktier som innehafts mindre än fem år beräknas skattepliktig realisationsvinst enligt de före den 1 juli 1966 gällande bestämmelserna. Sker försäljningen inom femårsperioden beskattas således under de två första åren hela vinsten, och under de återstående tre åren av beskattningsperioden reduceras vinsten med 25 procent per år till 75, 50 respektive 25 procent av vinsten. Beskattning skall dock numera även ske när tillgångarna förvärvats genom arv, gåva eller liknande fång.

Vid den diskussion som föregick beslutet om nya regler för aktievinstbeskattningen framfördes från flera håll uppfattningen att en skatteskärpning skulle medföra mycket negativa verkningar för sparandet och åstadkomma en allvarlig snedvridning av kapitalanvändningen. Det bör nu finnas ett visst underlag för en bedömning av skattens verkningar i detta hänseende.

Avkastningen på aktier har under efterkrigstiden varit utomordentligt stor. Kurserna för börsnoterade aktier och för aktier på fondhandlarnas kurslista har stigit ungefär dubbelt så snabbt som den allmänna prisnivån. Under senare delen av 1965 samt under 1966 och 1967 skedde en påtaglig nedgång i aktiekurserna från 1965 års toppnivå. Efter 1967 har det dock ägt rum en mycket stark kursstegring, och aktiekurserna har under år 1969 registrerats på en nivå som ligger högre än någonsin tidigare. I samband med denna kursuppgång har åtskilliga företag och enskilda personer kunnat göra betydande realisationsvinster.

Med stöd av det anförda hemställer jag om kammarens tillstånd att till finansministern få ställa följande frågor:

1. Hur bedömer finansministern aktievinstbeskattningens verkningar på

Interpellation ang. statliga bidrag för restaurering av kyrkor — Interpellation ang. postbefordran inom norra Dalsland

sparandet och näringslivets kapitalförsörjning?

2. Är finansministern beredd att göra aktievinstbeskattningen till ett ännu effektivare instrument för inkomst- och förmögenhetsutjämning?

Denna anhållan bordlades.

§ 21

Interpellation ang. statliga bidrag för restaurering av kyrkor

Ordet lämnades på begäran till

Herr BÖRJESSON i Falköping (cp), som yttrade:

Herr talman! Ute i landet finns ett relativt stort antal kyrkor som är i stort behov av renovering. Reparationer ställer sig dock särskilt för många små församlingar alltför dyra för att kunna genomföras utan kraftig skattehöjning för församlingarna.

Det kan självfallet invändas att där avfolkningen varit speciellt kraftig synes inte heller behov av någon kyrka föreligga. I många fall besökes emellertid kyrkan även i en liten by av utanför boende, och kyrkan bildar på så sätt kontaktpunkten för kvarvarande människor i avfolkningsorter. Vidare har många av dessa kyrkor kulturminnen av mycket stor betydelse som det finns anledning bevara.

Församlingarnas inkomster består i huvudsak av skatteintäkter samt skattebidrag, men dessa räcker i de små församlingarna inte längre än att man klarar löpande utgifter. Som exempel kan jag nämna att kyrkan i Sveneby församling — en av de minsta församlingarna i Skara stift med egen kyrka — hotas av förfall, om den inte genomgår en nödvändig reparation. Församlingen har emellertid inte råd med restaureringen som beräknas kosta cirka 200 000 kronor. Det uppges att församlingen inte ens skulle orka med att betala räntan på ett lån för att täcka repara-

tionskostnaderna. Kyrkan inrymmer en rad värdefulla kulturminnen som församlingen är angelägen om att bevara. Dessutom besökes kyrkan vid gudstjänster även av invånare från kringliggande församlingar.

Jag anser det vara en uppgift för samhället att aktivt medverka till att de små församlingarna med mycket begränsad ekonomi ges möjligheter att behålla sin kyrka som dock fyller en stor uppgift för församlingarna. Jag finner det vara lika angeläget att staten bidrar till en skatteutjämning i detta fall som när det gäller den kommunala skatten. Jag ifrågasätter därför, om man inte med tanke på de små församlingarnas svårigheter att själva bekosta reparationer av sina kyrkor kunde lämna erforderliga bidrag från kyrkofonden. Denna omfattade den 30 juni 1968 77 miljoner kronor. De summor för restaurering av kyrkor som det kan bli fråga om kan knappast sägas stiga till så stora belopp, att de i nämnvärd utsträckning skulle belasta kyrkofonden.

Med hänvisning till vad jag här anfört hemställer jag om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för utbildningsdepartementet få ställa följande fråga:

Är statsrådet beredd medverka till att små församlingar med stora ekonomiska svårigheter erhåller bidrag ur kyrkofonden eller på annat sätt för att restaurera och vidmakthålla sina kyrkor?

Denna anhållan bordlades.

§ 22

Interpellation ang. postbefordran inom norra Dalsland

Ordet lämnades på begäran till

Herr ANDERSSON i Billingsfors (s), som yttrade:

Herr talman! När den nya postbe-

Interpellation ang. postbefordran inom norra Dalsland

fordringsorganisationen genomfördes i maj månad 1968 hade den till syftemål att skapa en bättre service åt medborgarna.

Detta resultat uppnåddes också på de allra flesta håll. Dock blev det försämringar för en del orter och regioner. En sådan region är Bengtsfors kommunblock i norra Dalsland. Enligt den nya organisationen skall all post gå till Karlstad för att där sorteras och transporterats med bil till de olika postanstalterna inom området. Detta har fått till följd att ett brev som t. ex. skall sändas från Billingsfors till Bengtsfors — en sträcka på 6 km — först skall befordras till Karlstad — en sträcka på cirka 12 mil — för att sedan återsändas till Bengtsfors.

Postbefordran från Göteborg går nästan förbi denna region och upp till Karlstad. Skall man postprenumerera på en daglig nyhetstidning som distribueras från Göteborg, får man inte denna tidning förrän dagen efter tryckningsdagen.

Riktpunkten för organisationsomläggningen skulle ju vara att alla skulle få bättre service eller att ingen skulle få denna försämrade. Men här finns det en region som genom den nya organisationen fått en försämring.

Mot denna bakgrund vill jag till statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet ställa följande frågor:

1. Har statsrådet uppmärksammat de försämrade postbefordringsförhållanden som den nya organisationen åstadkommit i Bengtsfors kommunblock i norra Dalsland?

2. Vill i så fall statsrådet vidtaga sådana åtgärder som ger medborgarna i denna region en bättre postservice?

Denna anhållan bordlades.

§ 23

Anmäldes följande motioner:

nr 30, av herr *Carlshamre*, angående

skyddet för svenska fiskefartyg utanför den norska kusten,

nr 31, av herr *Hermansson m. fl.*, om upprättande av diplomatiska förbindelser med Demokratiska folkrepubliken Korea (Nordkorea),

nr 32, av herr *Bergman*, om rätt för sjuka m. fl. att rösta med valsedelsförsändelse,

nr 33, av herr *Hedin m. fl.*, om åtgärder mot pornografi,

nr 34, av herr *Hedin*, angående de gemensamma samlingarna i gymnasiet och fackskolan,

nr 35, av herr *Regnéll m. fl.*, om inrättande vid Lunds universitet av en professur i företagsekonomi,

nr 36, av herr *Jönsson* i Ingemarsgården *m. fl.*, om viss rehabilitering efter fångvård,

nr 37, av herrarna *Börjesson* i Falköping och *Eriksson* i Bäckmora, angående folkpensionärs kostnad för innehav av telefon,

nr 38, av herr *Larsson* i Öskevik *m. fl.*, om ett statligt grundbelopp i det kommunala bostadstillägget,

nr 39, av fru *Marklund m. fl.*, om ett statligt grundbelopp i det kommunala bostadstillägget,

nr 40, av herr *Holmberg m. fl.*, om skattefrihet för folkpension, m. m.,

nr 41, av herr *Holmberg m. fl.*, om rätt till avdrag vid beskattningen för barntillsyn,

nr 42, av herr *Nordstrandh m. fl.*, om portofrihet för korrespondensstudier,

nr 43, av herr *Hermansson m. fl.*, om förstärkning av bensin- och oljehandeln, m. m.,

nr 44, av fru *Hörnlund* och herr *Carlstein*, om sänkning av valbarhetsåldern för nämndeman,

nr 45, av herr *Johansson* i Skärstad *m. fl.*, om vidgad behörighet för vigselförrättare,

nr 46, av herr *Johansson* i Trollhättan *m. fl.*, angående ärekränkning av främmande makts statsöverhuvud,

nr 47, av fröken *Bergegren m. fl.*, om upphävande av lagen om åtgärder vid samhällsfarlig asocialitet, m. m.,

nr 48, av herrar *Börjesson* i Falköping och *Eriksson* i Bäckmora, om obligatorisk begravningsförsäkring,

nr 49, av herr *Carlshamre*, om sänkning av pensionsåldern för yrkesfiskare,

nr 50, av herrar *Engkvist* och *Gustavsson* i Ängelholm, om jourskyldighet för läkare,

nr 51, av herr *Gustavsson* i Alvesta m. fl., om frivillig tilläggsjukpenning vid barnsbörd i vissa fall,

nr 52, av herr *Jonasson m. fl.*, angående förmånerna inom den allmänna försäkringen för deltids- och korttidsanställda samt lågavlönade,

nr 53, av fru *Marklund m. fl.*, om husturutlägg och kommunalt bostadstillägg vid förtida uttag av folkpension,

nr 54, av herr *Wedén m. fl.*, om sänkning av pensionsåldern för vissa grupper, m. m.,

nr 55, av herr *Carlshamre*, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag till Stödfartyg för sillfisket,

nr 56, av herr *Björck* i Nässjö, om en aktiv landskapsvård, m. m., samt

nr 57, av herrar *Börjesson* i Falköping och *Eriksson* i Bäckmora, angående de hemarbetandes situation.

Dessa motioner bordlades.

§ 24

Upplästes och lades till handlingarna följande till kammaren inkomna protokoll:

Protokoll, hållet vid sammanträde med herr talmannen, herrar vice talmän samt de kammarens ledamöter, som blivit utsedda att jämte dem tillsätta kammarens kanslipersonal, den 14 januari 1969.

§ 1

Sedan herr talmannen anmält, att han utsett bankdirektören, jur. kand. Åke

Gustafsson och kronofogden, jur. kand. Bertil Björnsson till ersättare att från och med den 10 januari 1969 vid förfall för sekreteraren bestrida sekreterargöröromålen inom kammaren m. m., beslöt herrar deputerade att arvode till Gustafsson skulle utgå med 700 kronor per månad och till Björnsson med 300 kronor per månad.

§ 2

Herrar deputerade beslöt utse:

kanslirådet, jur. kand. Erland Kock till stomnotarie från och med den 10 januari 1969 mot ett arvode av 3 003 kronor per månad jämte personlig lönefyllnad med 300 kronor per månad;

kronofogden, jur. kand. Bertil Björnsson till biträdande jurist från och med den 1 januari 1969 mot ett arvode av 2 178 kronor per månad; samt

fögderisekreteraren Curt Berggrén till förste kanslist från och med den 1 januari 1969 mot ett arvode av 2 896 kronor per månad jämte personlig lönefyllnad med 200 kronor per månad.

Arvodena skulle — i motsats till personlig lönefyllnad — uppräknas i överensstämmelse med vad som kunde komma att följa av överenskommelser om generella lönetillägg inom den övriga delen av riksdagsförvaltningen.

§ 3

Herr talmannen anmälde *dels* att de hos kammaren arvodesanställda förste stenograferna herr Bertil Arborén, fru Signhild Elfner och herr Hans Heimbürger ävensom stenograferna fröken Anita Hallberg, herr Bengt Henningsson, fru Ingrid Nilsson samt herrar Lars Nilsson, Göte Schenning, Rune Söderström och Gustaf Titz inträtt i tjänstgöring hos kammaren från och med den 10 januari 1969, *dels ock* att den likaledes arvodesanställda förste stenografen herr Anders Norrman, som på särskild anmodan handhaft förberedelserna för och anordnandet av prov med

stenografer, inträtt i tjänstgöring från och med den 8 januari 1969.

§ 4

Herr talmannen anmälde vidare att dåvarande talmannen den 13 oktober 1968 beslutat förordna fru Britta Wredenberg att från och med den 18 november 1968 tills vidare, dock längst till och med den 17 maj 1969, vara kanslist i lönegrad Ae 15 hos kammaren.

§ 5

Herrar deputerade beslöt utse fru Barbro Lyssarides och herr Sven Sjöberg till reservstenografer från och med den 10 januari 1969.

§ 6

Herrar deputerade beslöt vidare utse fru Ingegerd Carlsén, fru Ingrid Eldin, fru Gunvor Elg, herr Vincent Landén, fru Lillemor Miskar, fru Kerstin Mörk och fru Kjerstin Sohlberg till maskinskrivare vid snabbprotokollet från och med den 10 januari 1969. Fru Eldin och fru Sohlberg skulle dock med halvtidstjänstgöring tillsammans uppehålla en tjänst som maskinskrivare.

Med tillsättandet av en maskinskri-
vartjänst skulle tills vidare anstå.

§ 7

Herrar deputerade beslöt ytterligare förordna förste stenografen herr Hans Heimbürger att från och med den 10 januari 1969 mot ett uppdragstillägg beräknat efter 75 kronor per månad vara föredragande i samtliga ärenden rörande kammarens stenografkår och maskinskrivare vid snabbprotokollet samt att under kammarens sekreterare självständigt avgöra frågor rörande organisationen av stenografkårens arbete.

§ 8

Herrar deputerade beslöt slutligen be-
myndiga herr talmannen att i samråd
med sekreteraren förordna om vikarie
vid kortare ledigheter för kammarens
tjänstemän.

In fidem
Sune K. Johansson

§ 25

Meddelande om enkla frågor

Meddelades, att herr talmannen till-
ställts fem enkla frågor, nämligen av:

herr *Jönsson* i Ingemarsgården (fp),
till herr statsrådet och chefen för inri-
kesdepartementet angående det särskil-
da stödet åt äldre arbetslösa,

herr *Jönsson* i Ingemarsgården (fp),
till herr statsrådet och chefen för soc-
cialdepartementet angående åtgärder
för att bereda vissa utländska läkare
tjänstgöring i svensk sjukvård,

herr *Björk* i Påarp (s), till herr stats-
rådet och chefen för kommunikations-
departementet angående förfarandet vid
återkallande av körkort,

herr *Vigelsbo* (cp), till herr statsrå-
det och chefen för kommunikationsde-
partementet angående järnvägsförbin-
delserna i regioner med tillgång till
flygfält, och

herr *Nilsson* i Agnäs (m), till herr
statsrådet och chefen för jordbruksde-
partementet angående tidpunkten för
avlämnande av proposition om det sär-
skilda stödet för rennäringens rationa-
lisering.

§ 26

Justerades protokollsutdrag.

Kammarens ledamöter åtskildes här-
efter kl. 10.35.

In fidem
Sune K. Johansson